

UNIVERSITATEA „AUREL VLAICU” ARAD
FACULTATEA DE TEOLOGIE
COALA DOCTORAL - DOMENIUL TEOLOGIE

TEZ DE DOCTORAT

COORDONATOR:

Pr. Prof. Univ. Dr. Cristinel IOJA

DOCTORAND:

Românu Vicențiu-Ilie

2017

UNIVERSITATEA „AUREL VLAICU” ARAD
FACULTATEA DE TEOLOGIE
COALA DOCTORAL - DOMENIUL TEOLOGIE

***CENTRALITATEA LUI IISUS HRISTOS, DUMNEZEUL-OM, ÎN
GÂNDIREA DOGMATIC A P RINTELUI IUSTIN POPOVICI***

COORDONATOR:
Pr. Prof. Univ. Dr. Cristinel IOJA

DOCTORAND:
Românu Vicențiu-Ilie

2017

CUPRINS

INTRODUCERE	Error! Bookmark not defined.
CAPITOLUL I	Error! Bookmark not defined.
VIATA ȘI OPERA PĂRINTELUI IUSTIN POPOVICI	Error! Bookmark not defined.
1.1 Elemente biografice.....	Error! Bookmark not defined.
1.1.1. Studiile teologice și intrarea în monahism	Error! Bookmark not defined.
1.1.2. Activitatea didactică	Error! Bookmark not defined.
1.1.3. Retragerea la mănăstirea Sfinților Arhangheli de la Celie	Error! Bookmark not defined.
1.2. Mișcarea neopatristică ortodoxă contemporană. O succintă contextualizare	Error! Bookmark not defined.
1.2.1. Părintele Iustin Popovici – teolog al sintezei neopatristice din secolul al XX-lea	Error! Bookmark not defined.
1.3. Opera teologică a părintelui Iustin Popovici	Error! Bookmark not defined.
1.3.1. Direcții ale operei teologice a părintelui Iustin:	Error! Bookmark not defined.
1.3.1.1. Gnoseologice	Error! Bookmark not defined.
1.3.1.2. Antropologice	Error! Bookmark not defined.
1.3.1.3. Hristologice	Error! Bookmark not defined.
1.3.1.4. Pnevmatologice	Error! Bookmark not defined.
1.3.1.5. Ecleziologice	Error! Bookmark not defined.
1.3.2. Receptarea operei părintelui Iustin Popovici în teologia contemporană	Error! Bookmark not defined.
CAPITOLUL AL II-LEA	Error! Bookmark not defined.
FUNDAMENTELE HRISTOLOGICE ALE GÂNDIRII DOGMATICE A PĂRINTELUI IUSTIN POPOVICI	Error! Bookmark not defined.
2.1. Fundamente scripturistice	Error! Bookmark not defined.
2.2. Fundamente patristice	Error! Bookmark not defined.
2.3. Fundamente liturgice.....	Error! Bookmark not defined.
2.4. Introducerea unor concepte și termeni noi în gândirea dogmatică a părintelui Iustin Popovici.....	Error! Bookmark not defined.
CAPITOLUL AL III-LEA	Error! Bookmark not defined.
CENTRALITATEA LUI IISUS HRISTOS ÎN GÂNDIREA DOGMATICĂ A PĂRINTELUI IUSTIN POPOVICI	Error! Bookmark not defined.
3.1. Aspectul eclezial al relației dintre Iisus Hristos, Logosul întrupat, și Sfânta Treime	Error! Bookmark not defined.
3.1.1. Sobornicitatea ca principiu de viață al Bisericii în raport cu Sfânta Treime	Error! Bookmark not defined.

3.2. Iisus Hristos, Dumnezeu-Om, și creația	Error! Bookmark not defined.
3.3. Iisus Hristos, Logosul întrupat, și taina omului	Error! Bookmark not defined.
3.4. Iisus Hristos, Dumnezeu-Om, și Biserica	Error! Bookmark not defined.
3.4.1. Biserica ca Trup al lui Hristos	Error! Bookmark not defined.
3.4.2. Biserica ca și chip a lui Hristos	Error! Bookmark not defined.
3.4.3. Ierarhia în concepția eclezială a părintelui Iustin	Error! Bookmark not defined.
3.5. Iisus Hristos, Logosul întrupat, și taina mântuirii în spațiul teandric eclezial	Error! Bookmark not defined.
3.6. Relația între Iisus Hristos, Dumnezeu-Om, și Duhul Sfânt în taina Bisericii	Error! Bookmark not defined.
CAPITOLUL AL IV-LEA	Error! Bookmark not defined.
GÂNDIREA DOGMATIC A PĂRINTELUI IUSTIN POPOVICI ÎN CONTEXT CONTEMPORAN	Error! Bookmark not defined.
4.1. Poziția critică a părintelui Iustin Popovici față de cultura contemporană	Error! Bookmark not defined.
4.2. Poziția critică a părintelui Iustin Popovici față de teologia confesională	Error! Bookmark not defined.
4.3. Poziția critică a părintelui Iustin Popovici față de ecumenism	Error! Bookmark not defined.
4.4. Tendințe în supralicitarea misiunii poporului sârb în istoria creștinătății	Error! Bookmark not defined.
4.4.1. Părintele Iustin și Ortodoxia sârbă	Error! Bookmark not defined.
4.4.2. Moștenirea slavofilă	Error! Bookmark not defined.
4.4.3. Însușirea slavofilismului de către părintele Iustin	Error! Bookmark not defined.
CONCLUZII	Error! Bookmark not defined.
SUMMARY	Error! Bookmark not defined.
BIBLIOGRAFIE	Error! Bookmark not defined.

SUMMARY

As we have seen throughout this work, the entire theological thinking of Father Justin can be considered to be a theological hymn to the Incarnation and Resurrection of Christ, in which he endeavored to use a spiritual, biblical and immune language that would attest the true Christianity of the Church, which leads us to conclude that the profound and original thinking of Father Justin Popovich assimilated the whole teaching of the Byzantine Orthodox Tradition, which he incarnated, especially, in the holiness of his life.

That is why the necessity of knowing and studying his dogmatic work is related to the fact that Father Iustin Popovich proves to be one of the outstanding representatives of the neo-patristic department who has been reciting theology on scriptural, patristic and liturgical basis. Through the connection between theology and spirituality, among asceticism and mysticism, Tradition and Modernity, the theological thinking of divine-humanity expressed by Father Justin is „*a song of praise to Chalcedonian Christology, the keystone of Christianity*”.

In order to highlight these aspects, I structured my work into four chapters, attempting to restore, without claiming exhaustiveness, the theological work, especially its Christological accent, the relentless and prolific Serbian dogmatist Iustin Popovici.

Thus, in the first chapter I outlined the biographical elements and the pious family atmosphere in which the young Blagoe grew up (the future monk Justin), his childhood reminding him somewhat of the family environment in which St. Basil the Great grew. I briefly presented the Blagoe student's theological studies at Belgrade's St. Sava Theological Seminary, where the intense interdisciplinary study atmosphere, prayer, Scriptural and patristic readings will impress upon the delicate soul of the future theologian.

After completing his studies in Russia, England and Greece, the young monk Iustin begins his teaching activity, being appointed professor at the Theological Seminary of Karlovitz (1921-1927), the Prizren Seminar (1927-1928) and the Bitola Seminar (1932 -1934), where he finishes and publishes the first volume of his monumental work, the Orthodox Philosophy of Truth. The Doctrine of the Orthodox Church in October 1932. On February 1, 1934, he was

appointed lecturer at the Faculty of Theology of Belgrade, on the Chair of Comparative Theology, later appointed Professor in the Department of Dogmatic Theology, and in January 16, 1935, his lecture on „*About the Essence of Orthodox Axiology and Criteria*” and, following the publication of the second volume of Orthodox Dogmatics in the same year, is entitled as a lecturer.

Father Professor Justin will be removed from the Faculty of Theology by Tito's totalitarian regime in 1944, and in 1945 will be arrested, but released a few weeks later. In 1948, when, due to his moral veracity in front of communism and Tito, he would be arrested again as an „*enemy of the people*”, taken to a prison in Belgrade and proposed to be executed; he was released following the intervention of Patriarch Gavriil and was allowed to retreat to the little monastery of the Saints Archangels in Celie near Valievo in May 27, 1948, the only one to give shelter at that time, where he spent the end of his life and where Father Justin lived in a semi-exile; his laborious theological work here was fulfilled by the third volume of the Orthodox Philosophy of Truth, in 1978, the venerable dogmatist being 84 years, so that in one year he would fall asleep in the Lord on March 25, 1979.

Thanks to Father Justin and his disciples, Serbian Orthodox theology will be in the second half of the twentieth century under the sign of a patristic renewal; That is why I tried to motivate that in his ascetic, profoundly spiritual life, by the exemplary intransigence of his dogmatic consciousness and his profound and new work, connected to the sources of patristic theology, Father Iustin Popovich is not only the most famous theologian in the Serbian Church , but a true patristic figure of the twentieth century. Moreover, it was stated that from St. Nicodemus the Aphiorite, the Orthodox Rising did not know a figure so iconic as in the person of Father Justin, being one of the most prominent exponents of the neopatristical direction of the contemporary Orthodox theology

Starting from these realities, I tried to trace the gnoseological, anthropological, christological, pneumatological and ecclesiological directions of the work of the great Serbian dogmatist, showing that „*philosophy after Christ*” responds to all the fundamental problems of humanity and that only in the Son of God incarnate, known in all its dimensions. This is the result of the new axiological and gnoseological principle: the God-Man, the measure of the whole existence, the only salvation of the fallen man in this parasitic state of existence and ill of solipsism is found in his divinization in Christ, reached by the teandrical ascetic cleansing the

holy virtues and evangelical deeds, and by its pneumatic incorporation into the mystery of mysteries, the Church.

This is why, repeatedly, Father Justin stresses the necessity of incarnation, through which the God-Man eternally satisfies „*the most essential ontological demands and needs of the human being, while unravelling the problem of God and man in perfect form*”. Starting from this revelation truth, I have emphasized the pneumatological aspect of the renewal of man in Christ, highlighting the inseparability of the Son's iconomy from that of the Spirit; This „*in-hristiation*” is permanent, in the mysterious-spiritual level, in ecclesial space, by the deifying work of the Holy Spirit, revealing Christ in the intimacy of our being through the mysteries of the Church, especially through Baptism, which determines the Serbian theologian to speak of the „*philosophy of the Holy Spirit*”, the pneumatical philosophy of the Church, which leads us to the „*philosophy of Christ*”.

Repentantly, Father Justin emphasizes that this new life in the Church is communion with the Father through the Son in the Holy Spirit, the Church being treimic in both its being and its work, because „*triadology is the measure of ecclesiastics, its seal, and its character*”. At Pentecost, Christ „*baptized*” the Church with His Spirit, for now, the new teandric community to permanently, in and through love, permanently work the work of the Spirit by the work of the Spirit upon those who are to be incorporated into the Body of the Church, by faith and by pneumatic water of Baptism by participating in this clerical prayer, „*with all the saints*”, communion in which the whole creation participates, being called to be assimilated.

In the ecclesiological approach of Father Justin's theology, we find impressive pages about the „*praying theology of the Church*” and in this holy communion we are partakers of the Body and Blood of Christ in the Holy Eucharist, becoming, by this consociation and consanguinity, Divine-human life of the Lord.

Starting from these theological coordinates of Father Justin's thought, in the second chapter we approached the christological foundations of the work of the Serbian theologian in a three-dimensional perspective: scriptural, patristic and liturgical. To begin with, I tried to point out that the biblical essence of Father Justin's writings is a true evangelical, apostolic, patristic and philocalistic anthology, and that it serves as a doxological paradigm for Orthodox biblical theology in general, which avoids the risk of scholastic systematization. We have noticed that in the biblical foundation of his dogmatic thought, Father Justin shows us that the Person of the

Saviour Jesus Christ, true God and true Man, is the keystone of his theology and that the Sacred Scriptures must be tested before being read, their teaching to be applied in their own lives, which recommends that Father Justin to be more „*a seeker of the Scriptural sense*” than an „*objective researcher*” of the Holy Scriptures.

What really struck me was the fact that the critical-historical method of Western biblical sciences remained a foreign exegesis and not used by Father Justin in interpreting new-testamentary texts, avoiding in a near-radical way the usual isagogical questions of the New Testament. This is also explained by the harsh reaction of critics of Western theologians to Father Justin's new testamentary comments suspected of „*hostility to science*”. For the Serbian exegete, the Church offers the unique principle for the interpretation of Holy Scripture, and it gives the Bible the divine authority of the Word of God, and not vice versa, which denotes the fact that Father Justin is one of the greatest neopatristic exegesis because his interpretation upon the books of Holy Scripture is created according to the patristic exegetical model. I have emphasized in this sense the use of the two methodological principles in his theological writings: the so-called „*svetoota ki*”, which means „*to refer to the holy Fathers*”, the patristic tradition being the most decisive principle for Father Justin and the other being the appeal to the Scriptural books of the New Testament, especially to the Pauline epistles, when it expounds its theological ideas.

Thus, for Father Justin to remain in the theological tradition of the holy Fathers means to remain in the Church. The dogmatic enthralling does not create new theological ideas but resumes the teachings of the Tradition of the Church, as he confesses in the introduction to the first volume of his Dogmatics, resuming the principle stated by St. John Damaschin: „*I will not say anything from me, exposing briefly what the holy men of God said*”. The importance of the patristic principle is shown in the fact that Father Justin tries to argue his theological teachings always with quotes from scriptural writings, along with patristic texts and sources from the liturgical cult of the Church; We could see that the erudite professor does not comment and critically discuss the patristic quotations he uses whenever he wants the theological argumentation of some theories about Christology, pneumatology or ecclesiology, but simply uses them as theological authorities. The abundant patristic texts with which they teach theological argumentation are long, taking the patristic quotations word by word or paraphrasing them. He does not use his own arguments in patristic texts, and the passage from one Father to

the other makes it through an introductory sentence; It is interesting that the Serbian theologian quotes in his dogmatic and exegetical work the Holy Fathers only till St. Gregory Palamas and certain Russian abbots, but no contemporary theologian, which might give the impression of having some reserve for contemporary theology.

Also, Father Justin adorns his Christological testimonies with the dense and significant liturgical compositions of the theological hymnography of the Church, and what is significant in his writings is that the Serbian theologian creates a series of terms, hard to translate, to express the density and subtlety of the theological expressions, confessing that „*I was obliged to create dogmatic terminology, which we only have in part or which, even if it existed, had not been sufficiently developed*”.

In this sense, Father Justin, a true theologian, uses these terms especially when he emphasizes Christ's centrality in creation, in humanity and in the Church; that is why, in the third chapter, I highlighted the ecclesiastical aspect of the relationship between the Incarnate Logos and the Holy Trinity, Father Justin stressing the possibility that the Son of God gave people through His incarnation to participate in the life of the Holy Trinity. The Serbian dogmatist describes the ecclesial aspect of Christ's relationship with the Trinity in three different perspectives, but dependent on each other: Christological, Pneumatological and Trinitarian. In the view of Father Justin, the Christological perspective is somehow centrally positioned, while the other two are somewhat involved: people receive salvation through the Son (the Christologically Imprinted Appearance) which realizes the Church through the Spirit (the pneumatological aspect) and thus participates in the divine Trinity (the triadological aspect) . Understanding the Church as the icon of the Trinity, Father Justin describes life in the Church as participation in the loving communion with the Holy Trinity. Christ gave the Church, through his incarnation, the opportunity to participate in the life of the Holy Trinity, Father Justin using the term „*sobornost*” applied to the Church in the Trinitarian context, which means that the sobornicity belongs to the being of the Church, because it is the appropriation of the Trinity, of the perihoretic life of the Trinitarian Persons; So I presented how the Serbian theologian uses the notion of soborness both to describe the intratrinitarian life and to emphasize the being of the Church. A fulfilment of the sobornicity in the Church is found to Father Justin in connection with its temporal aspect, namely that all stages of the Church's history are linked by tradition in

sobornicity to one another, which means that Church tradition plays a capital role, being „*the divine language*” of sobornicity.

At the same time, the Serbian theologian also points to the character of the sovereign of man, emphasizing the biblical and patristic teaching of man's creation in the image of God and, at the same time, the centrality of man's salvation through Christ. As Father Justin confesses, all existential problems are confined to the problem of man, and the problem of man is confined to the problem of the God-Man; It is obvious that the anthropological theme of Father Justin is essentially Christological, because the life of Christians called to holiness is nothing but an extension of the life of Christ incarnated, dead, and resurrected in the teandric space of the Church through the sacred mysteries and ascetic and evangelical virtues.

In this ecclesiological context, I noticed that, for Father Justin, soteriology is a central category of his ecclesiology, as the Church is seen as the continuator of the dead and resurrecting Lord's saving work. This christological-ecclesiological approach to the Serbian theologian naturally draws the similarity that exists between Christ and his Mystical Body, the Church being „*the God-Man Christ prolonged through all ages and throughout eternity*”. If the Church is identical to Christ, then this analogy is a consequence of the oblivion of the Son of God, and Father Justin does not put the act of salvation by God-Man in the foreground, but, to some extent, the concrete realization of this salvation through and in the Church, because the Church is not only an „*instrumentum salutis*”, a soteriological means, but it is the God-Man, as an embodiment of salvation itself. When speaking of the Church in analogy with the Saviour, Father Justin emphasizes the connection between the divine nature and the human nature of the Saviour, and as they are united in the Person of Christ, so also the nature of the Church is divine-human and thus the identity between the Church and God-Man refers to the two natures of the Lord.

Therefore, the obvious theological shades that Father Justin uses in relation to the phrase „*the Body of Christ*” appear as a name for the Church, and which represent the concretization of the understanding of the Church as the God-Man. Through the expression „*God-Man*”, Father Justin wants to describe the being of the Church as a prolongation of the incarnation of the Logos, and by the phrase „*the Body of Christ*” emphasizes the participation of believers in the divine-human nature of the Church, rather using the expression „*divine-human body*”. In the sense of Pauline theology, to further emphasize the connection of men with Christ, and not the form of organization of the Church.

What we have found in this respect is that, in his ecclesiological analysis, Father Justin does not describe in any way the social or historical structures of the Church, but merely gives us only the spiritual perspective of his Christocentric theology on the Church, which influences not only ecclesiology, but it is decisive for the whole theology of the erudite Serbian dogmatist. In his ecclesiological meditations, we noticed a preeminence of the divine nature of the Church towards its understanding as a sociological reality of the people gathered in the same faith, the external structures of the Church playing an almost non-existent role in Father Justin's ecclesiology. Most of his ecclesiology consists of scriptural and patristic quotations which he does not often analyze or comment on, because the appeal to the Revelation embodied in Sacred Scripture and in the works of the Holy Fathers are for Father Justin the central purpose of his theological approaches.

Another aspect of understanding the Church as the Body of Christ is the indissoluble relationship with the Holy Eucharist; for the Serbian dogmatist, the Eucharist and the Church are inseparable, although he does not thoroughly reflect on the way this relationship is, nor does we find a „*eucharistic ecclesiology*” of his own, as we observe in the tradition of the Russian emigration theology. For Father Justin, „*the Eucharist is the Church as the Body of Christ, and the Church is the Eucharist as the Body of Christ*”, and such a way of speaking makes us understand that the Serbian theologian refers to the unity that is mediated by believers through participation to the Church as the Body of Christ, understood as the God-Man.

At the same time, Father Justin presents the Church as the face of Christ, a phrase he uses quite often and obviously takes it from the Patristic Tradition, especially from the Maximian ecclesiology presented in *Mystagogy*. At first glance, this perspective would relativize the realism that can be seen in the equivalence of the Church with the Body of Christ, because by using this phrase „*shape/image*” it would seem that a true identity between the Church and Christ is excluded. But understanding the Church as the face of Christ, Father Justin strengthens or confirms the identity between the Church and Christ by associating this syntax with the notions of „*God-Man*” and „*the Body of Christ*”. The similarity between the Church and Christ is presented as a soteriological identity and, without directly confessing, Father Justin understands that the Church as a type and icon of Christ-God is not just a likeness to God, but the Lord Himself present in and through Church, being once again accentuated by the analogy between its being and the Savior Christ, its Head.

In this context of equivalence between Christ and the Church, Father Justin speaks of the „*charisma*” of men as a way through which they receive salvation and „*deification*” as a participation in the divinity of Christ, in accord with the patristic chorus of the Tradition of the Church. The interest of the erudite Serbian theologian focuses on the mystical way of the connection between the Church and salvation, because in the incarnated body of the incarnated Lord, the people are saved through the sacramental and pneumatical life of the Church. In this sense, the Holy Spirit, intercedes the presence of Christ in the space of the Church through His salvation. The work of the Spirit can only be understood in a Christological and ecclesial context and it is not a contradiction between Christ and the Spirit when Father Justin accentuates the divine-human imprinting of the Church by the God-Man, emphasizing at the same time the sanctifying action of the Spirit in the ecclesial space. This is why Father Justin confesses that Christology and Pneumatology are not two competing, but complementary principles of the Church. In this sense, the dogmatist scholar speaks of God-Man as a living principle of the Church, for its existence and being are imprinted through the God of God, His Head, and the Holy Spirit is considered to be the principle of the Church's life as He regulates The life of the members of the Church in relation to Christ and the relationship of believers with each other in the ecclesiastical teandric space, for the Serbian theologian the expressions „*life in the Church*” and „*life in Christ*” describe the same soteriological reality.

In the last chapter of the paper, I attempted to expose the criticism of Father Justin Popovich towards contemporary culture, confessional theology and ecumenism. His opposition to anthropocentric humanism and Western rationalism that modern Europe is grounded has dominated the Serbian theologian's thinking at all stages of his career, from the period of studies at Petersburg, Oxford formative studies and doctoral studies in Athens until his recruitment by the communist regime at the Celie monastery. However, the main ideas of criticism of the Western tradition were highlighted in the 20-30's of the 20th century, Father Justin assimilating the Slavic critique and the Eurasian concept of Western culture, and especially the ideas of Oswald's decline and sunset in Europe Spengler and Maurice Maeterlinck.

Father Justin's critique of Western culture was not inspired only by the historical circumstances that defined the relationship between Orthodoxy, especially Serbian, and the West, as well as the doctrinal differences with Roman Catholics and Protestants, but rather its profound preoccupation with destiny of Europe. He describes this phenomenon of

deshumanization of the humanist, more correct, anti-humanist culture to explain the existential crisis of modern man, which consists in replacing God through positive sciences and man; The European man has self-deified, reiterating the Adam's mistake, believing that through technique and science, through philosophy and culture, religion and politics, art and fashion can reach the ultimate knowledge. For Father Justin, the European man has developed a culture of death, and it is obvious that this European humanist culture systematically raises the sense of immortality in man; anthropocentric culture has become a kind of „*European fetishism*”, whose characteristic is greed, manifested in all ways of life through the new ethics of self-preservation. Although all these acidic and impregnated remarks of irremediable pessimism seem to be the essence of Father Justin's thinking on the description of European culture, we can not overlook the fact that the Serbian theologian does not demonize any kind of culture, but only the one who excluded God from it and affirmed the unmatched supremacy of modern man. In its pages devoted to this theme there are consistent descriptions and descriptions of the divine-human culture, the only one capable of valorizing the cultural and artistic creations of man, because it, unlike the autonomous and anthropocentric humanist culture, gives it the possibility to overcome its last limit, death.

It is easy to see that this European humanist culture has a religious substratum and the shift of emphasis is mainly observed in the wrong direction of Western theology, where the divine-human and ecclesiastical humanity was metamorphosed in two versions: „*maximalist and optimistic*” in Roman Catholic theology and „*minimalist and pessimistic*” in the Protestant theological trend. In this sense, Father Justin signaled the symptoms of the resurrection of „*neoarianism*” in religious philosophies, which simultaneously resulted in the understanding and reduction of Christ, the Son of God incarnated, into the simple category of humanity and the raising of the European man to the rank of „*Measure of all things*”. This is mirrored in the dogma of papal infallibility, developing, for Father Justin, an effort to revive and endure the dying European humanism, metamorphosis, and ultimate apotheosis of humanism.

However, the Serbian theologian does not develop an anti-Western theological theme through these virulent remarks against Roman Catholicism, but rather wonders to what extent Western theology remains faithful to the Chalcedon and the Millennial Tradition of the Church.

On the other hand, Father Justin shows that this unacceptable absolutism of papal infallibility has as extreme opposite the theological relativism based on the universal tolerance

that inspires Protestant ecumenism, but which represents the „*weak*” version of the same infallibility of the European man. The theme of ecumenism raises many questions and perplexities, which find their final answers only in the Church of Christ, but in the opinion of Father Justin, ecumenism is an alienation of Christ and the Holy Tradition of the Church; his references to ecumenism are virulent, without any trace of dialogue or tolerance, and we can observe this critical position when the Serbian theologian defines ecumenism as „*the common name for all lying Christianity*”. The Christian thesis from which Father Justin starts is that there is no dialogue of love without the dialogue of truth, and the separation between love and truth is a lack of faith, not the path of the patristic tradition. According to the Serbian theologian, ecumenism is responsible for the relativisation and moral minimalism of authentic faith, as well as the leveling of doctrinal truth in the name of the supposed divine love invoked by its partisans, and the solution offered by Father Justin to the initiation of any ecumenical dialogue is repentance, without which one can not speak of a union of churches or of „*intercommunio*”.

At the end of the paper, I pointed out some aspects of the overthrow of the mission of the Serbian people in the history of Christendom, showing that the distinctive feature of Serbian Orthodoxy is characterized by „*svetosavlje*” or „*savaism*”, Father Justin dedicating to this concept a book called *Svetosavlje as a Life Philosophy*, published in Munich in 1957. The term, first used by Bishop Nicholas Velimirovici, has Slavic-Messianic influences and shows that the essence of Saint Sava's thinking is that man united with his Model, God-Man, becomes immortal.

In the concept of Saint Sava, assumed entirely by Father Justin, which is actually the theological and doxological testimony of the Orthodox Church, the centrality of the God-Man represents the quintessence and the stake of the theological discourse. That is why Father Justin is firmly convinced that Saint Sava is the symbolic and paradigmatic figure for this nation chosen by God to promote the evangelical values of Christianity, all the more so since Sava's conception of man and people is intimately linked to the Resurrection of the Lord, Father Justin linking this feast to the destiny and role of the Serbian people in the general iconomy of universal salvation and explaining this fact in an eschatological key.

Due to the historical strides through which the Serbian people faced, Orthodoxy was a bastion of faith and unity in the face of all religious interference; Therefore, the *svetosavlje* is experienced as an acute awareness of the distinctiveness of Orthodoxy in relation to the

Catholicism and Protestantism of Europe, on the one hand, and the Islam, under whose occupation the Serbian people suffered for many centuries. Thus, *svetosavlje* is somehow woven into the consciousness of the Serbian people and develops the meaning of their Orthodoxy for which they have to fight, even at the cost of life, the consciousness of culture as holiness and light from Christ becoming the conception of the Serbian Orthodox people.

This unwavering and invariable sense will become the theological and cultural concern of Father Justin to preserve and guard Orthodoxy without compromise in the face of enemies who will want to destroy the precious legacy of the Serbian people, especially after the Serbian theologian has experienced the beginnings of diluting and diminishing that concept Orthodox life, *svetosavlje*, in the new Yugoslav Federation and in the forced conjunctions of Croatians and Catholic Slovenes with the Orthodox Church.

At the end of this scientific approach related to retrospectively attempting of presenting the centrality of Jesus Christ, the God-Man, in the dogmatic thought of Father Justin Popovich, I dare to confess that I have captured the guidelines of Christology and its theological implications exposed by the Serbian theologian in his opera but being aware that this work does not exhaust the richness, complexity and depth of the theological thinking of this „*neopatristic parent*” in the Serbian Church; therefore, in an honest approach, I will add that before this impressive theologian, Justin the New, as it is called in the Orthodox hagiography, I am just powerless, and if there is something good and worthy to be remarked in this paper, it belongs to him, and everything that is inconsistent and irrelevant to this theme it belongs to me.

BIBLIOGRAFIE

I. IZVOARE:

1. Biblice:

1. BIBLIA sau SFÂNTA SCRIPTURĂ, Ediție Jubiliară a Sfântului Sinod, tipărită cu binecuvântarea și prefața Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2001.

2. Patristice:

2. ACTA CONCILIORUM OECUMENICORUM, ediția Eduard Schwartz, Berlin-Leipzig, 1924-1940.
3. ACTELE MARTIRICE, în colecția „Părinți și Scriitori Bisericești” (PSB 11), traducere de pr. prof. Ioan Rămureanu editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1982.
4. AMBROZIE AL MILANULUI, *De Spiritu Sancto*, în PL 16, 703 A-816 A.
5. ATANASIE CEL MARE, *Scrieri. Partea I: Cuvânt împotriva elinilor. Cuvânt despre întruparea Cuvântului. Trei cuvinte împotriva arienilor*, în colecția „Părinți și Scriitori Bisericești” (PSB 15), traducere și note Dumitru Stăniloae, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române București, 1987, 415 p.
6. ATANASIE CEL MARE, *Partea II: Epistole. Viața Cuviosului părintelui nostru Antonie*, în colecția „Părinți și Scriitori Bisericești” (PSB 16), traducere și note Dumitru Stăniloae, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1988.
7. ATANASIE CEL MARE, *Orationes adversus Arianos*, în PG 26, 12 A-525 A.
8. ATANASIE CEL MARE, *Epistolae ad Serapionem*, în PG 26, 529 A-676 C.
9. ATANASIE CEL MARE, *Liber de incarnatione Verbi Dei et contra arianos*, în PG 26, 984 A-1028 C.

10. ATANASIE CEL MARE, *Epistola ad Epictetum*, în PG 26, 1049 A-1069 B.
11. ATANASIE CEL MARE, *De incarnatione Domini nostri Jesu Christi, contra Apollinarium*, în PG 26, 1093 A-1165 B.
12. ATANASIE CEL MARE, *Liber de Trinitate et Spiritu Sancto*, în PG 26, 1191 A-1218 C.
13. AUGUSTIN, *Sermones de Tempores*, în PL 38, 995-1247.
14. AUGUSTIN, *De diversis Questionibus octoginte tribus. Liber unus*, în PL 40, 11-100.
15. AUGUSTIN, *Despre cetatea lui Dumnezeu*, traducere de Paul Găleşanu, editura Științifică, București, 1998, p. 331.
16. AUGUSTIN, *Despre credință și crez*, traducere de Miruna și Bogdan Tătaru-Cazaban, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2010.
17. CABASILA, Nicolae, *Viața în Hristos*, traducere de pr. prof. dr. Teodor Bodogae, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1992.
18. CABASILA, Nicolae, *Tâlcuirea dumnezeieții Liturghii*, traducere de Ene Braniște, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1997.
19. CHIRIL AL ALEXANDRIEI, *Explicatio XII capitum Ephesi, anathematismus IV*, în PG 76, 29A-312 D.
20. CHIRIL AL ALEXANDRIEI, *Apologeticus pro XII capitibus*, în PG 76, 316 A-385 A.
21. CHIRIL AL ALEXANDRIEI, *De Sancta et vivifica Trinitate* în PG 75, 1147 A-1189 A.
22. CHIRIL AL ALEXANDRIEI, *De incarnatione Unigeniti*, în PG 75, 1189 B-1253 B.
23. CHIRIL AL ALEXANDRIEI, *De incarnatione Verbi Dei, Filii Patris*, în PG 75, 1413 A-1420 A.
24. CHIRIL AL ALEXANDRIEI, *De recta in Dominum nostrum Jesum Christum fide, ad Theodosium*, în PG 76, 1133 A-1336 C.
25. CHIRIL AL ALEXANDRIEI, *Închinarea și slujirea în duh și în adevăr*, în colecția „Părinți și Scriitori Bisericești” (PSB 38), traducere și note de pr. prof. Dumitru Stăniloae, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1991, 612 p.
26. CHIRIL AL ALEXANDRIEI, *Glafire*, în colecția „Părinți și Scriitori Bisericești” (PSB 39), traducere și note de pr. prof. Dumitru Stăniloae, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1992.

27. CHIRIL AL ALEXANDRIEI, *Despre Sfânta Treime*, în colecția „Părinți și Scriitori Bisericești” (PSB 40), traducere și note de pr. prof. Dumitru Stăniloae, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994.
28. CHIRIL AL ALEXANDRIEI, *Comentariu la Evanghelia Sfântului Ioan*, în colecția „Părinți și Scriitori Bisericești” (PSB 41), traducere și note de pr. prof. Dumitru Stăniloae, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2000.
29. CHIRIL AL IERUSALIMULUI, *Cateheze*, traducere de Dumitru Fecioru, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2003.
30. CIPRIAN AL CARTAGINEI, *Despre unitatea Bisericii ecumenice*, în colecția „Părinți și Scriitori Bisericești” (PSB 3), traducere de prof. David Popescu, în, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1981, p. 434-494.
31. DIDIM Alexandrinul, *Liber de Spiritu Sancto*, PG 39, 1033 B-1086 B.
32. DIONISIE AREOPAGITUL, *Opere complete*, traducere de pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, editura Paideia, București, 1993.
33. EPIPHANIUS OF SALAMIS, *Panarion*, Nag Hammadi and Manichaean Studies, vol. 63, Book I (Sects 1-46), Boston, 2009.
34. „*Epistola c tre Diognet*”, în *Scrierile P rin ilor Apostolici*, în colecția „Părinți și Scriitori Bisericești” (PSB 1), traducere și note de pr. Dumitru Fecioru, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1979.
35. GRIGORIE DE NYSSA, *Scrieri. Partea I*, în colecția „Părinți și Scriitori Bisericești” (PSB 29), traducere și note de pr. prof. Dumitru Stăniloae, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1982.
36. GRIGORIE DE NYSSA, *Marele cuvânt catehetic*, în colecția „Părinți și Scriitori Bisericești” (PSB 30), traducere și note de pr. prof. dr. Teodor Bodogae, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998.
37. GRIGORIE DE NYSSA, *Quod non sint tres Dii, ad Ablabium*, în PG 45, 116 A -136 D.
38. GRIGORIE DE NYSSA, *Contra Eunomium. Libri primi*, în PG 45, 248 A- 464 C.
39. GRIGORIE DE NYSSA, *De instituto Christiano*, în PG 46, 287 A-307 C.
40. GRIGORIE DE NYSSA, *In Christi Ressionem orationes quinque. Oratio 2*, în PG 46, 628 C- 652 D.
41. GRIGORIE DE NYSSA, *Epistola 3*, în PG 46, 1016 B-1024 C.

42. GRIGORIE PALAMA, *Homilia XIV In Annuntiationem immaculatae Domina nostra Deiparae semperque Virginis Mariae*, în PG 151, 166 D-177 B.
43. GRIGORIE PALAMA, *Omilii*, traducere de Constantin Daniel, editura Anastasia, 2000, 332 p.
44. GRIGORIE TEOLOGUL, *Cuvânt de ap rare pentru fuga în Pont sau Despre preo ie*, traducere de pr. prof. dr. Dumitru Fecioru, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1987.
45. GRIGORIE TEOLOGUL, *Cele 5 cuvânt ri teologice*, traducere de pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, editura Anastasia, București, 1993, 185 p.
46. GRIGORIE TEOLOGUL, *Oratio VII In laudem Caesarii fratris*, în PG 35, 756 A-788 C.
47. GRIGORIE TEOLOGUL, *Oratio XLII* , în PG 36, 457 A-492 C.
48. GRIGORIE TEOLOGUL, *Oratio XLV In Sanctum Pascha* , în PG 36, 623 A-664 C.
49. GRIGORIE TEOLOGUL, *Epistola 101 ad Cledonium*, în PG 37, 176 A-193 B.
50. GRIGORIE TEOLOGUL, *Epistola 102 ad Cledonium contra Apollinarium*, în PG 37, 193C-201 C.
51. HIPPOLYTE DE ROME, *La Tradition Apostolique, d'après les anciennes versions*, traducere de Bernard Botte, în *Sources chrétiennes*, nr. 11 bis, Éditions du Cerf, Paris, 1968.
52. IGNATIE TEOFORUL, *Scrierile P rin ilor Apostolici*, în colecția „Părinți și Scriitori Bisericești” (PSB 29), traducere și note de pr. Dumitru Fecioru, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1979.
53. IOAN CASIAN, *Despre întruparea Cuvântului*, în colecția „Părinți și Scriitori Bisericești” (PSB 57), traducere de prof. Vasile Cojocaru și David Popescu, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1990, 905 p.
54. IOAN CASIAN, *De incarnatione Christi contra Nestorium haereticum*, în PL 50, 9 B-272 A.
55. IOAN DAMASCHIN, *Dogmatica*, traducere, introducere și note de pr. prof. Dumitru Fecioru, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2005, 213 p.
56. IOAN DAMASCHIN, *Fons Scientiae*, în PG 94522 A-676 B.
57. IOAN DAMASCHIN, *Expositio accurata fidei orthodoxae*, în PG 94, 789 A-1228 A.
58. IOAN DAMASCHIN, *De Sancta Trinitate*, în PG 95, 9A-18 D.
59. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilii baptismale*, traducere de Marcel Hancheș, editura Oastea Domnului, Sibiu, 2003.

60. IOAN GURĂ DE AUR, *Cuvânt la Na terea Mântuitorului nostru Iisus Hristos*, traducere de Dumitru Fecioru, în volumul *Predici la s rb tori împ r te ti i cuvânt ri de laud la sfin i*, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2002.
61. IOAN GURĂ DE AUR, *Orationes VIII adversus Judaeos*, în PG 48, 843-942.
62. IOAN GUR DE AUR, *In Epistolam ad Caesarium monachum*, în PG 52, 757-760.
63. IOAN GUR DE AUR, *Homilia in illud Mathaei: In qua potestate haec facis*, în PG 56, 411-428.
64. IOAN GURĂ DE AUR, *Homiliae XLIV in Epistolam primam ad Corinthios*, în PG 61, 11-382.
65. ISAAC SIRUL, „*Despre sfintele nevoine*”, în *Filocalia sau culegere din scrierile sfinților P rinți care arată cum se poate curăța, lumina și desăvârși*, volumul X, traducere de Dumitru Stăniloae, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1981.
66. ISAAC SIRUL, *Cuvinte despre sfintele nevoine*, traducere, introducere și note de pr. prof. dr. Dumitru Stăniloae, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1981.
67. IUSTIN MARTIRUL, „*Dialog cu iudeul Trifon*”, în *Apologe i de limb greac*, în colecția „Părinți și Scriitori Bisericești” (PSB 2), traducere de pr. Olimp Căciulă, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1980.
68. IUSTIN MARTIRUL, „*Apologia I*”, în *Apologe i de limb greac*, în colecția „Părinți și Scriitori Bisericești” (PSB 2), traducere de pr. Olimp Căciulă, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1980.
69. „*Înv tura celor 12 Apostoli*”, în colecția „Părinți și Scriitori Bisericești” (PSB 1), traducere de Dumitru Fecioru, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1979.
70. JEAN CHRYSOSTOME, *Hom lies sur l'Epître aux H breux*, traduction par L' Abbé Jean Bareille, tome dixième, Paris, 1873.
71. MACARIE EGIPTEANUL, *Omilii duhovnice ti*, în colecția „Părinți și Scriitori Bisericești” (PSB 34), traducere de pr. prof. dr. Constantin Cornițescu, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1992, 238 p.
72. MANSI, J. D., *Sacrorum conciliorum nova et amplissima collectio*, Florentiae, 1795, Paris, Leipzig 1901.

73. MARCU ASCETUL, „*Despre legea duhovniceasc , în 200 de capete*”, în *Filocalia sau culegere din scrierile sfinților P rinți care arată cum se poate curăța, lumina și desăvârși*, volumul I, ediția a II-a, traducere din grecește de prot. stavr. dr. Dumitru Stăniloae, Sibiu, 1947.
74. MAXIM MĂRTURISITORUL, „*R spunsuri c tre Talasie 22*”, în *Filocalia sau culegere din scrierile sfinților Părinți care arată cum se poate curăța, lumina și desăvârși*, volumul III, traducere, introducere și note Dumitru Stăniloae, editura Humanitas, București, 1997, 506 p.
75. MAXIM MĂRTURISITORUL, *Partea I: Ambigua*, în colecția „Părinți și Scriitori Bisericești” (PSB 80), traducere și note de pr. prof. Dumitru Stăniloae, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1983, 372 p.
76. MAXIM MĂRTURISITORUL, *Partea II: Scrieri i epistole hristologice i duhovnice ti*, în colecția „Părinți și Scriitori Bisericești” (PSB 81), traducere și note de pr. prof. Dumitru Stăniloae, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1990, 367 p.
77. MAXIM MĂRTURISITORUL, *Mystagogia*, traducere de Dumitru Stăniloae, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2000.
78. MAXIM MĂRTURISITORUL, *Quaestiones ad Thalasio*s, în PG 90, 244 A-785 B.
79. MAXIM MĂRTURISITORUL, *Capita Theologiae et oeconomiae*, în PG 90, 1084 A-1392 C.
80. MAXIM MĂRTURISITORUL, *Opuscula theologica et polemica ad Marinum*, în PG 91, 9 A-285 B.
81. MAXIM MĂRTURISITORUL, *Epistola 5*, în PG 91, 485 B-488 C.
82. MAXIM MĂRTURISITORUL, *Epistola 15*, în PG 91, 561 B-568 A.
83. MAXIM MĂRTURISITORUL, *Mystagogia*, în PG 91, 658 C-717 D.
84. MAXIM MĂRTURISITORUL, *Loci communes*, în PG 91, 721 A-1018 C.
85. MAXIM MĂRTURISITORUL, *Ambiguorum Liber*, în PG 91, 1032 A-1418 C.
86. MIGNE, P. J., *Patrologiae cursus completus*: a) *Patrologia Graeca* (PG), 167 volume, Paris 1857-1866;
87. MIGNE, P. J., *Patrologiae cursus completus*: b) *Patrologia Latina* (PL), 221 volume, Paris, 1844-1864.
88. ORIGEN, *Despre principii*, traducere de pr. prof. Teodor Bodogae, în colecția „Părinți și Scriitori Bisericești” (PSB 8), editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1982.

89. SIMEON NOUL TEOLOG, *Discursuri teologice i etice*, traducere de arhid. Ioan I. Ică jr., editura Deisis, Sibiu, 1998, 559 p.
90. TERTULIAN, *Adversum Praxeam*, în *PL 2*, 154 A - 196 B.
91. TERTULIAN, *Contra Marcionum*, în *PL 2*, 246 D-524 D.
92. TERTULIAN, *De Resurrectione carnis 46* în *PL 2*, 795 B-886 C.
93. VASILE CEL MARE, *Despre Sfântul Duh. Coresponden a (Epistole)*, în colecția „Părinți și Scriitori Bisericești” (PSB 12), traducere de Constantin Cornițescu și Teodor Bodogae, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1992, 640 p.

3. Liturgice:

94. *LITURGHIER*, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2012.
95. *MINEIUL PE AUGUST*, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2010.
96. *MINEIUL PE DECEMBRIE*, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1991.
97. *MINEIUL PE IANUARIE*, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2010.
98. *MINEIUL PE MARTIE*, editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 2001.
99. *OCTOIH MARE*, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2003.
100. *PENTICOSTAR*, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1999.
101. *TRIODUL*, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2012.

4. Opera p rintelui Iustin Popovici:

4.1. Lucr ri:

1. POPOVIČ, Justin, *Filosofia i religia lui F.M. Dostoievski*, Belgrad, 1922.
2. POPOVIČ, Justin, *Dostoievski despre Europa i Slavism*, Belgrad, 1940.
3. POPOVIČ, Justin, *Concep ia Sfântului Sava ca filosofie a vie ii*, München, 1953.
4. POPOVIČ, Justin, *Via a Sfântului Sava i a Sfântului Simeon*, München, 1962.
5. POPOVIČ, Justin *Tâlcuire la Evanghelia dup Matei*, Beograd, 1979.
6. POPOVIČ, Justin *Tâlcuire la epistola I i a II-a c tre Corinteni*, Beograd, 1983.
7. POPOVIČ, Justin, *Epistola c tre Efeseni*, Beograd, 1986.
8. POPOVIČ, Justin, *Epistolele c tre Filipeni i Coloseni*, Beograd, 1986.
9. POPOVIČ, Justin, *Calea cunoa terii lui Dumnezeu*, Beograd, 1987.
10. POPOVIČ, Justin, *O duhu vremena*, Politika knjiga, Beograd, 2005.
11. POPOVICH, Justin, *Orthodox Faith and Life in Christ*, translated by Asterios Gerostergios et al., Institute for Byzantine and Modern Greek Studies, Belmont, 1994.
12. POPOVICI, Iustin, *Omul i Dumnezeu-Om. Abisurile i culmile filozofiei*, traducere de pr. prof. Ioan Ică și Ioan I. Ică jr., editura Deisis, Sibiu, 1997, 221 p.
13. POPOVICI, Iustin, *Epistolele sfântului Ioan Teologul*, traducere de Sabin Preda și Cornel Coman, editura Bizantină, București, 1998, 126 p.
14. POPOVICI, Iustin, *Credința ortodoxă și viața în Hristos*, traducere de prof. Paul Bălan, editura Bunavestire, Galați, 2003, 101 p.
15. POPOVICI, Iustin, *Epistola întâi c tre Tesaloniceni*, traducere de Sabin Preda, editura Bizantină, București, 2005, 156 p.
16. POPOVICI, Iustin, *Biserica i statul*, editată de schitul Serafim de Sarov, ediție electronică, Apologeticum, 2006, 43 p.
17. POPOVICI, Iustin, VELIMIROVICI, sfântul Nicolae, *Lupta pentru credință*, traducere de prof. Paul Bălan, editura Rotonda, Pitești, 2011, 169 p.
18. POPOVICI, Iustin, *Biserica ortodox i ecumenismul*, traducere de Adrian Tănăsescu, editura Sophia/Fundația Iustin Pârveu, Mănăstirea Sfinții Arhangheli - Petru Vodă, 2012, 218 p.

19. POPOVICI, Iustin, *Abisurile gândirii și simțirii umane*, traducere din neolenă de pr. dr. Gabriel Mândrilă și Laura Mândrilă, editura Sophia/Metafrază, București, 2013, 436 p.
20. POPOVICI, Iustin, *Cuvinte despre ve nicie. Predici alese*, traducere din limba sârbă, de monahia Domnica (Țalea), editura Egumenița, Galați, 2013, 382 p.
21. POPOVICI, Iustin, *Calea cunoașterii lui Dumnezeu. Capete ascetice și despre cunoștință*, traducere din limba sârbă de monahia Domnica (Țalea), editura Egumenița, Galați, 2014, 382 p.
22. POPOVICI, Iustin, *Gnoseologia sfântului Isaac Sirul*, în volumul *Calea cunoașterii lui Dumnezeu. Capete ascetice și despre cunoștință*, traducere din limba sârbă de monahia Domnica (Țalea), editura Egumenița, Galați, 2014.
23. POPOVICI, Iustin, *Od]Š qeognws(a\$. KefClaia =skhtikZ ka) gnwsiologikZ*, Ekd]sei\$, GRHGORH, Atena, 1985, 328 p.
24. POPOVICI, Iustin, *Problema persoanei i a cunoașterii după învățătura sfântului Macarie Egipteanul* în volumul *Calea cunoașterii lui Dumnezeu. Capete ascetice și despre cunoștință*, traducere din limba sârbă de monahia Domnica (Țalea), editura Egumenița, Galați, 2014.
25. POPOVICI, Iustin, *Dogmatica Bisericii Ortodoxe*, volumul I, traducere din limba sârbă de diac. Zarko Markovski, editura Doxologia, 2017, 517 p.
26. POPOVITCH, Justin, *Philosophie orthodoxe de la vérité. Dogmatique de L'Eglise Orthodoxe*, traduit du Serbe par Jean-Louis Palierne, préface de Monseigneur Athanase Jevtitch, introduction de P. Patric Ranson, Tome premier, collection *La Lumière du Thabor*, Ed. L'Age d'Homme, Paris, 1992, 361 p.
27. POPOVITCH, Justin, *Philosophie orthodoxe de la vérité. Dogmatique de L'Eglise Orthodoxe*, traduit du Serbe par Jean-Louis Palierne, préface de Monseigneur Athanase Jevtitch, introduction de P. Patric Ranson, Tome deuxième, collection *La Lumière du Thabor*, Ed. L'Age d'Homme, Paris, 1993, 246 p.
28. POPOVITCH, Justin, *Philosophie orthodoxe de la vérité. Dogmatique de L'Eglise Orthodoxe*, traduit du Serbe par Jean-Louis Palierne, préface de Monseigneur Athanase Jevtitch, introduction de P. Patric Ranson, Tome troisième, collection *La Lumière du Thabor*, Ed. L'Age d'Homme, Paris, 1995, 389 p.
29. POPOVITCH, Justin, *Philosophie orthodoxe de la vérité. Dogmatique de L'Eglise Orthodoxe*, traduit du Serbe par Jean-Louis Palierne, préface de Monseigneur Athanase Jevtitch, introduction

de P. Patric Ranson, Tome quatrième, collection *La Lumière du Thabor*, Ed. L'Age d'Homme, Paris, 1995, 231 p.

30. POPOVIČ, Justin, *Philosophie orthodoxe de la vérité. Dogmatique de L'Eglise Orthodoxe*, traduit du Serbe par Jean-Louis Palierne, préface de Monseigneur Athanase Jevtitch, introduction de P. Patric Ranson, Tome cinquième, collection *La Lumière du Thabor*, Ed. L'Age d'Homme, Paris, 1997, 457 p.

4.2. Studii i articole:

1. POPOVIČ, Justin, *Misiunea intern a Bisericii noastre (Unutrusnaja misija nasa Crkva)*, „Hriscanski Zivot” (Sremski Karlovci), 9 (1923).
2. POPOVIČ, Justin, *De la arianismul lui Arie la arianismul european modern (Od Arijevog do modernog evropeskog arijanizma)*, „Hriscanski Zivot”, 5 (1925).
3. POPOVIČ, Justin, *Filozofia ortodox a Adev rului*, prefață la „*Dogmatica Bisericii Ortodoxe*” (*Dogmatika pravoslavne Crkve*), 1, Beograd, 1932.
4. POPOVIČ, Justin, *Valoarea suprem i criteriul ultim în Ortodoxie (Vrhovna vrednost i neprogresivo merilo)*, prelegere inaugurală ca titular al catedrei de Dogmatică la Facultatea de Teologie Ortodoxă din Belgrad și publicată în revista facultății „*Bogoslovije*” 1 (1935) cu titlul *Osustini pravoslavna axiologije i kriteriologije*.
5. POPOVIČ, Justin, *Între dou filozofii (Izmedju dve filosofije)*, „Hriscanko Delo” (Skoplje), 4 (1936).
6. POPOVIČ, Justin, *Raiul meu i iadul meu (Moj raj i moj pakao)*, „Hriscanska Misao” (Beograd), 2 (1936).
7. POPOVIČ, Justin, „*Condamna i*” la nemurire (*Osudjeni na besmrtnost*), „Hriscanska Misao” (Beograd), 2 (1936).
8. POPOVIČ, Justin, *Doliu pentru Hristos (Lelek za Hristom)*, „Hriscanska Misao” (Beograd), 3 (1937).
9. POPOVIČ, Justin, „Tajna licnosti mitropolita Antonija”, în *Bogoslovlje* nr. 1 (1939), Belgrade, p. 38-47.

10. POPOVIČ, Justin, „Împreună cu toți Sfinții”: prolog (1954) și epilog (1962) la seria celor 12 volume ale „Viețile Sfinților”, Beograd, 1972-1977.
11. POPOVIČ, Justin, *Gânduri cu privire la „infașibilitatea” omului european. Cu prilejul Conciliului Vatican II (Razmišljanja o „neprogresivost” evropskog coveka. Podvom II Vatikanskog Konsilia)*, articol scris în 1967 la solicitarea editurii catolice Herder pentru o culegere de contribuții dedicate Conciliului II Vatican, din păcate, nepublicat.
12. POPOVIČ, Justin, *Capitole ecleziologice*, fragmente alese de traducătorul în neogreacă din comentariul părintelui Iustin la epistolele pauline, scris între 1954-1957: *Sa svetim Apostolom Pavlom kroz život*.
13. POPOVIČ, Justin, *Capete ascetice și gnoseologice*, în volumul *Calea cunoașterii lui Dumnezeu. Capete ascetice și despre cunoaștere*, traducere din limba sârbă de monahia Domnica (Țalea), editura Egumenița, Galați, 2014.
14. POPOVICI, Iustin, „Cum se citește Biblia și de ce?”, în volumul *Lupta pentru credință*, traducere de prof. Paul Bălan, editura Rotonda, Pitești, 2011.
15. POPOVICI, Iustin, „O predică ținută la sfințirea unei Biserici”, în volumul *Lupta pentru credință*, traducere de prof. Paul Bălan, editura Rotonda, Pitești, 2011.
16. POPOVICI, Iustin, „Dumnezeu-Om: temelia Adevărului Ortodoxiei”, în volumul *Lupta pentru credință*, traducere de prof. Paul Bălan, editura Rotonda, Pitești, 2011.
17. POPOVICI, Iustin, „Dumnezeu desăvârșit și Om desăvârșit”, în volumul *Lupta pentru credință*, traducere de prof. Paul Bălan, editura Rotonda, Pitești, 2011.
18. POPOVICI, Iustin, „Cum se citește Biblia și de ce?”, în volumul *Lupta pentru credință*, traducere de prof. Paul Bălan, editura Rotonda, Pitești, 2011.
19. POPOVICI, Iustin, „Miezul sau esența tragediei”, în volumul *Abisurile gândirii și simțirii umane*, traducere din neolenă de pr. dr. Gabriel Mândrilă și Laura Mândrilă, editura Sophia/Metafrază, București, 2013.
20. POPOVICI, Iustin, „Omul european la o răscruce în flăcări”, în volumul *Abisurile gândirii și simțirii umane*, traducere din neolenă de pr. dr. Gabriel Mândrilă și Laura Mândrilă, editura Sophia/Metafrază, București, 2013.
21. POPOVICI, Iustin, „Moara morții și progresul”, în volumul *Abisurile gândirii și simțirii umane*, traducere din neolenă de pr. dr. Gabriel Mândrilă și Laura Mândrilă, editura Sophia/Metafrază, București, 2013.

22. POPOVICI, Iustin, „Invizibilul dinăuntrul vizibilului. Taina Binelui și a răului”, în volumul *Abisurile gândirii și simțirii umane*, traducere din neolenă de pr. dr. Gabriel Mândrilă și Laura Mândrilă, editura Sophia/Metafrază, București, 2013.
23. POPOVICI, Iustin, „Înfricoșătoare este ziua judecății pentru Dumnezeu”, în volumul *Abisurile gândirii și simțirii umane*, traducere din neolenă de pr. dr. Gabriel Mândrilă și Laura Mândrilă, editura Sophia/Metafrază, București, 2013.
24. POPOVICI, Iustin, „Tristețile inimilor heruvimice”, în volumul *Abisurile gândirii și simțirii umane*, traducere din neolenă de pr. dr. Gabriel Mândrilă și Laura Mândrilă, editura Sophia/Metafrază, București, 2013.
25. POPOVICI, Iustin, „Maeterlinck, înainte de marea tăcere”, în volumul *Abisurile gândirii și simțirii umane*, traducere din neolenă de pr. dr. Gabriel Mândrilă și Laura Mândrilă, editura Sophia/Metafrază, București, 2013.
26. POPOVICI, Iustin, „Dostoievski ca profet și apostol al realismului ortodox”, în volumul *Abisurile gândirii și simțirii umane*, traducere din neolenă de pr. dr. Gabriel Mândrilă și Laura Mândrilă, editura Sophia/Metafrază, București, 2013.
27. POPOVICI, Iustin, „Despre paradisul sufletului rus”, în volumul *Abisurile gândirii și simțirii umane*, traducere din neolenă de pr. dr. Gabriel Mândrilă și Laura Mândrilă, editura Sophia/Metafrază, București, 2013.
28. POPOVICI, Iustin, „La stăvilarul culturilor”, în volumul *Abisurile gândirii și simțirii umane*, traducere din neolenă de pr. dr. Gabriel Mândrilă și Laura Mândrilă, editura Sophia/Metafrază, București, 2013.
29. POPOVICI, Iustin, „Învierea și sârbii cei fără de moarte”, în volumul *Abisurile gândirii și simțirii umane*, traducere din neolenă de pr. dr. Gabriel Mândrilă și Laura Mândrilă, editura Sophia/Metafrază, București, 2013.
30. POPOVICI, Iustin, „Despre măreția sacrosanctă a omului”, în volumul *Abisurile gândirii și simțirii umane*, traducere din neolenă de pr. dr. Gabriel Mândrilă și Laura Mândrilă, editura Sophia/Metafrază, București, 2013.
31. POPOVICI, Iustin, „Roi de nemărginiri”, în volumul *Abisurile gândirii și simțirii umane*, traducere din neolenă de pr. dr. Gabriel Mândrilă și Laura Mândrilă, editura Sophia/Metafrază, București, 2013.

32. POPOVICI, Iustin, „Pe streășina atomului”, în volumul *Abisurile gândirii și simțirii umane*, traducere din neolenă de pr. dr. Gabriel Mândrilă și Laura Mândrilă, editura Sophia/Metafrază, București, 2013.
33. POPOVICI, Iustin, „Revolta căpușei”, în volumul *Abisurile gândirii și simțirii umane*, traducere din neolenă de pr. dr. Gabriel Mândrilă și Laura Mândrilă, editura Sophia/Metafrază, București, 2013.
34. POPOVICI, Iustin, „Coborând pe cataracta zgomotoasă a timpului”, în volumul *Abisurile gândirii și simțirii umane*, traducere din neolenă de pr. dr. Gabriel Mândrilă și Laura Mândrilă, editura Sophia/Metafrază, București, 2013.
35. POPOVICI, Iustin, „Această vrăjitoare fascinantă”, în volumul *Abisurile gândirii și simțirii umane*, traducere din neolenă de pr. dr. Gabriel Mândrilă și Laura Mândrilă, editura Sophia/Metafrază, București, 2013.
36. POPOVICI, Iustin, „Căprioara din paradisul pierdut”, în volumul *Abisurile gândirii și simțirii umane*, traducere din neolenă de pr. dr. Gabriel Mândrilă și Laura Mândrilă, editura Sophia/Metafrază, București, 2013.
37. POPOVITCH, Justin, „Lettre aux redacteurs d' un periodique athonite au sujet du Concile panorthodoxe”, în *Le Messager Orthodoxe*, 88, Paris, 1981, p. 48-51.
38. POPOVITCH, Justin, „The Life of the Holy and Great Martyr Tsar Lazar of Serbia”, în Todor Mika și Stevan Scott (ed.), *The Mystery and Meaning of the Battle of Kossovo*, printed by Great Lakes Graphics, Skopje, 1989, p. 1-44.
39. POPOVITCH, Justin, „Le problème du salut selon l'enseignement de S. Basile le Grand”, în *Bogosloviye*, nr. 3-4 (1937).

II. Lucruri de specialitate:

1. AFANASIEV, Nikolai, *Biserica Duhului Sfânt*, traducere de Elena Derevici, editura Patmos, Cluj-Napoca, 2008, 226 p.
2. ANDRUTSOS, A., *Dogmatica Bisericii Ortodoxe R s ritene*, editura Arhidiecezane, Sibiu, 1930, 477 p.

3. ARNAKIS, G., „The Role of Religion in the Development of Balkan Nationalism”, în *The Balkans in Transition: Essays on the Development of Balkan Life and Politics since the Eighteenth Century*, Charles and Barbara Jelavich, ed. Hamden, CT: Archon Books, 1974.
4. ARSENIIEV, Nicholas, *Mysticism and the Eastern Church*, translated by Arthur Chambers, Mowbrays, London, 1979.
5. BALTHASAR, Hans Urs von, *Kosmische Liturgie. Das Weltbild Maximus des Bekenner*, zweite, völlig veränderte Auflage, Einsiedeln, 1961.
6. BARTH, Karl, *Die kirchliche Dogmatik*, erster Band: *Die Lehre vom Gottes Wort*, Verlag der Evangelischen Buchhandlung, Zollicon, 1939, 1011 p.
7. BARTOȘ, Emil, *Conceptul de îndumnezeire în teologia lui Dumitru St niloae*, editura Institutului Biblic „Emanuil”, Oradea, 1999.
8. BERNARDI, Jean, *Grigorie din Nazianz. Teologul i epoca sa (330-390)*, traducere de Cristian Pop, editura Deisis, Sibiu, 2002.
9. BESANÇON, Alain, *Originile intelectuale ale leninismului*, traducere de Lucreția Văcar, editura Humanitas, București, 2007.
10. BIELAWSKI, Maciej, *P rintele Dumitru St niloae, o viziune filocalic despre lume*, traducere de Ioan I. Ică jr., editura Deisis, Sibiu, 1998.
11. BLANE, A., *Georges Florovsky: Russian Intellectual, Orthodox Churchman*, St. Vladimir's Seminary Press, 1993.
12. BOBRINSKOY, Boris, *Împ rt irea Sfântului Duh*, traducere de Măriuca și Adrian Alexandrescu, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1999.
13. BOBRINSKOY, Boris, *Taina Bisericii*, traducere de Vasile Manea, editura Patmos, Cluj-Napoca, 2002.
14. BOBRINSKOY, Boris, *Taina Preasfintei Treimi*, traducere de Măriuca și Adrian Alexandrescu, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2005.
15. BRECK, John, *Sfânta Scriptur în Tradi ia Bisericii*, traducere de Ioana Tămăian, editura Patmos, Cluj-Napoca, 2008.
16. BREMER, Thomas, „*Ekklesiale Struktur und Ekklesiologie in der Serbischen Orthodoxen Kirche im 19. und 20. Jahrhundert*”, *Östliches Christentum* N.F. 41, Würzburg, 1992.

17. BREMER, Thomas, *The Attitude of the Serbian Orthodox Church towards Europe*, în Jonathan Sutton Wil van den Bercken (ed.), *Orthodox Christianity and Contemporary Europe*, Peeters, Leuven-Paris-Dudlay, MA, 2003.
18. BUCHENAU, Klaus, *Kämpfende Kirchen. Jugoslawiens religiöse Hypothek*, P. Lang, Frankfurt am Main, 2006.
19. BULGAKOV, Serghei, „Osnovnye problemy teorii progressa”, în *Problemy idealizma*, Moscova: Modest Kolerov i „Tri Kvadrata”, 2002.
20. BULGAKOV, Serghei, *Ortodoxia*, traducere de Nicolae Grosu, editura Paideea, București, 1994.
21. BURUMA, Ian and AVISHAI Margalit, *Occidentalism: A Short History of Anti-Westernism*, Atlantic Books, London, 2005.
22. BYFORD, Jovan, *Denial and repression of anti-semitism: post-communist remembrance of the Serbian Bishop Nikolaj Velimirovi*, CEU Press, Budapest & New York, 2008.
23. CHADWICK, Henry, *R s ritul și Apusul. O istorie a scindării creștinătății*, traducere de Irina-Monica Bazon, editura Doxologia, Iași, 2016, 414 p.
24. CHAMBERLAIN, L., *The Philosophy Steamer: Lenin and the Exile of the Intelligentsia*, Atlantic Books, Londra, 2006.
25. CLARK, Victoria, *Why Angels fall: a Journey Through Orthodox Europe from Byzantium to Kosovo*, Macmillan, 2000.
26. CODRESCU, Răzvan, „Religie și cultură”, în volumul *Spiritul dreptei. Între tradiție și actualitate*, editura Anastasia, București, 1997, 201 p.
27. DAMJANOVIĆ, David, *Sânge, lacrimi i gemete*, Chicago, 1981, p. 227.
28. DEMACOPOULOS, George E. and PAPANIKOLAOU, Aristotle, *Orthodox Constructions of the West*, Fordham University Press, New York, 2013.
29. DUNCAN, Peter, *Russian Messianism: Third Rome, Revolution, Communism And After*, London, 2000.
30. FLORENSKY, Pavel, *The Pillar and Ground of the Truth: an Essay in Orthodox Theodicy in twelve Letters*, Princeton University Press, 1997.
31. FLOROVSKI, George, *Biserica, Scriptura, Tradiția. Trupul viu al lui Hristos*, traducere de Florin Caragiu și Gabriel Mândrilă, editura Playtera, București, 2005.
32. FLOROVSKI, George, *Ways of Russian Theology*, translated by R. Nichols, part one, *Collected Works*, vol. V, Nordland Publishing Company, Belmont, 1979.

33. FLOROVSKY, George, *Ways of Russian Theology*, translated by R. Nichols, part two, Collected Works, vol. VI, Nordland Publishing Company, Belmond, 1979.
34. GAVRILYUK, Paul L., *George Florovsky i Rena terea religioas rus*, traducere de Adela Lungu, editura Doxologia, Iași, 2014, 471 p.
35. GIBELLINI, Rossino, *Teologija dvadesetog stolje a*, Zagreb, 1999.
36. GOODY, Jack, *The East in the West*, Cambridge University Press, Cambridge, 1996.
37. GRDJIČ, Risto, *Reînnoirea general a vieții și organiz rii Bisericii între anii 1920-1970*, Vârșet, 2002.
38. GRILL, Chrisostomus, *Serbischer Mesianismus und Europa bei Bischof Velimirovi (†1956)*, EOS Verlag Erzabtei, St. Ottilien, 1998.
39. HARNACK, von Adolph, *Die Marcionitischen Prologe zu den Paulusbriefen, eine Quelle des Muratorischen Fragments*, Berlin, 1926.
40. HARNACK, von Adolph, *Das Wesen des Christentums*, traducere în engleză de T. B. Saunders, *What is Christianity ?*, G. P. Putnam's Sons, New York, 1901.
41. HAUSHOFER, Karl, *Geopolitik des pazifischen Ozeans*, Berlin, Kurt Vowinckel Verlag, 1924.
42. HELLER, Dagmar and RUDOLPH, Barbara, *Die Orthodoxen im Ökumenischen Rat der Kirchen. Dokumente, Hintergründe, Kommentare und Visionen*, Beihefte zur Ökumenischen Rundschau 74, Verlag Otto Lembeck, Frankfurt am Main, 2004.
43. HENKEL, Jürgen, *Îndumnezeire i etic a iubirii în opera p rintelui Dumitru St niloae*, traducere de Ioan I. ICĂ jr., editura Deisis, Sibiu, 2003.
44. HIPPIUS, N. Zinaida, *Dimitrii Merezhkovskii*, YMCA Press, Paris, 1951.
45. HOMIAKOV, Alexis, *Biserica este Una*, editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 2004, 110 p.
46. IERÓTHEOS, mitropolitul Nafpaktosului, *Dogmatica empiric a Bisericii Ortodoxe Sobornice ti, dup înv țăturile prin viu grai ale părintelui Ioannis Romanidis*, volumul I, traducere de Tatiana Petrache, editura Doxologia, Iași, 2014.
47. IERÓTHEOS, mitropolitul Nafpaktosului, *Dogmatica empiric a Bisericii Ortodoxe Sobornice ti, dup înv țăturile prin viu grai ale părintelui Ioannis Romanidis*, volumul II, traducere de Tatiana Petrache, editura Doxologia, Iași, 2017, 564 p.
48. IOJA, Cristinel, *O istorie a Dogmaticii în teologia ortodox român . De la începuturile înv țăturii teologice seminariale în limba română la instaurarea comunismului*, volumul II, editura Pro Universitaria, București, 2013.

49. JAZADJIEV, Serghie, *Ortodoxia între r stignire i înviere*, editura Egumenița, Galați, 2012.
50. JEVTIČ, Atanasie, *Viața Cuviosului și de Dumnezeu purtătorului părinte Iustin Popovici*, traducere în limba neolenă de Georgios Avramopoulos, editura Nektarios Panagopoulos, Atena, 2007.
51. JEVTIČ, Atanasie, *Via a unui sfânt: avva Iustin Popovici*, traducere din limba sârbă de Miljurko Vukanidovici și Traian Manta, editura Bunavestire, Galați, 2013.
52. JEVTITCH, Athanasie, *Dossier Kosovo*, traducere din sârbă în franceză de Mira Traikovitch și Jean-Louis Palierne, L'Age d'Homme, Lausanne, 1991.
53. JUDAH, Tim, *The Serbs: History, Myth & the Destruction of Yugoslavia*, second edition, Yale University Press, New Haven, 2000.
54. KASIČ, Dušan, *Biserica sârb sub ocupație germană între anii 1920-1970*, Vârșeț, 2004.
55. KHOMIAKOV, Stepanovich Alexey, *The Church is One*, with an Introduction by Nicolas Zernov, Fellowship of St. Alban and St. Sergius, London, 1968.
56. KOHN, Hans, *Pan-slavism: Its history and ideology*, New York, 1960.
57. KÜNKEL, Christoph, *Totus Christus. Die Theologie Georges V. Florovskys*, Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen, 1989.
58. LARCHET, Jean-Claude, *La divinisation de l'homme selon S. Maxime le Confesseur*, Cogitatio fidei 194, Paris, 1996.
59. LARCHET, Jean-Claude, *Sfântul Maxim M rturisorul, mediator între R s rit i Apus*, trad. de Daniela Cojocariu, editura Doxologia, Iași, 2010.
60. LARCHET, Jean-Claude, *Sfântul Maxim M rturisorul. O introducere*, traducere de Marinela Bojin, editura Doxologia, Iași, 2013.
61. LARCHET, Jean-Claude, *Biserica, Trupul lui Hristos II. Relațiile dintre Biserici*, traducere de Marinela Bojin, editura Sophia, București, 2014, 255 p.
62. LARUELLE, Marlene, *L'idéologie eurasiste russe ou comment penser l'empire*, L'Harmattan, Paris, 1999.
63. LECLERCQ – Héfélè, *Histoire des Conciles*, tome III, Paris, 1909.
64. LELOUVIER, Y.-N, *Perspectives russes sur l'Eglise. Un theologien contemporain: Georges Florovsky*, Editions du Centurion, Paris, 1968.
65. LJUBARDICI, Bogdan, *Justin de la Celije i Rusia: C ile recept rii filozofiei i teologiei ruse ti*, Novi Sad, 2009.

66. LOSSKY, Vladimir, *Dup chipul i asem narea lui Dumnezeu*, traducere de Anca Manolache, editura Humanitas, București, 1998.
67. LOUTH, Andrew, *Modern Orthodox Thinkers. From to Philokalia to the Present*, Inter Varsity Press, Downers Grove, Illinois, 2015.
68. LOUTH, Andrew, *Gânditori ortodoc i moderni. De la Filocalie pân în prezent*, traducere de Justin Mihoc, Cristian Untea și Lucian Filip, editura Doxologia, Iași, 2017, 717 p.
69. MACZEWSKI, Christoph, *Die Zoi-Bewegung Grichenlands. Ein Beitrag zum Traditionproblem der Ostkirche*, Vandenhoeck&Ruprecht, Göttingen, 1970.
70. MARIANOVIČ, J., *R zboiul na ional de eliberare. Revolu ia popular din Iugoslavia, 1941-1945*, Vârșeț, 1958.
71. MEDLIN, W. K., *Moscova i Roma de est*, Neuchatel, 1952.
72. MEYENDORFF, John, *P catul str mo esc*, editura Patmos, Cluj-Napoca, 2002.
73. Mjør, K. J., *Reformulating Russia*, Brill, Leiden, 2011.
74. MYLONAS, Christos, *Serbian Orthodox Fundamentals. The Quest for an Eternal Identity*, Central European University Press, Budapest/New York, 2003.
75. NELLAS, Panayotis, *Ortodoxia - divino-umanism în acțiune*, traducere de pr. prof. Ioan Ică sr., editura Deisis, Sibiu, 2013, 320 p.
76. NIETZSCHE, Friedrich, *A a gr it-a Zarathustra*, traducere de Ștefan Augustin Doinaș, editura Humanitas, București, 1996.
77. NOICA, Rafael , *Cultura Duhului*, editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 2002.
78. PAVEL, Aurel și TOROCZKAI, Iulian Ciprian, *Adev ratul i falsul ecumenism. Perspective ortodoxe asupra dialogului dintre cre tini*, editura Universității „Lucian Blaga”, Sibiu, 2010.
79. PELIKAN, Jaroslav, *Iisus de-a lungul secolelor*, traducere de Silvia Palade, editura Humanitas, București, 1998.
80. POPA, Vasco, *Earth erect*, translate by Anne Pennington Anvil Press Poetry, London, 1973.
81. POPESCU, Dumitru, *Teologie i cultur* , editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1993.
82. RADOSAVLJEVIČ, Iovan, *Modul de via monahal*, volumul I, Belgrad, 2002.
83. RAEFF, M., *Rusia Abroad: A cultural History of the Russian Emigration 1919-1939*, Oxford University Press, New York, 1990.

84. RATZINGER, Joseph, *Principles of Catholic Theology: Building Stones for a Fundamental Theology*, Ignatius Press, San Francisco, 1987.
85. RENCZES, P. G., *Agir de Dieu et liberte de l'homme. Recherches sur l'anthropologie theologique de Maxime le Confesseur*, Cogitatio Fidei 229, Cerf, Paris, 2003.
86. REZUȘ, Petru, *Teologia ortodox contemporan*, editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 1989.
87. RIASANOVSKY, V. Nicholas, *Russia and the West in the teaching of the Slavophiles: a study of romantic ideology*, Harvard historical studies 61, Gloucester, Massachusetts, 1952.
88. ROGOBETE, Silviu, *O ontologie a iubirii. Subiect i Realitate personal suprem în gândirea p rintelui Dumitru St niloae*, editura Polirom, Iași, 2001.
89. ROGOVIČ, Daniel Fr., *Serbian Patericon: Saints of the Serbian Orthodox Church*, vol. I, St. Paisius Abbey Press, Platina, 1994.
90. ROMANIDES, Ioannis, *The Ancestral Sin. A Comparative Study of the Sin of Our Ancestors Adam and Eve according to the Paradigms and Doctrines of the First- and Second-century Church and the Augustinian Formulation of the Original Sin*, Ridgewood, New Jersey 2002.
91. ROSENTHAL, G. Bernice, *Dimitri Sergeevich Merejkovsky: The Developement of a Revolutionary Mentality*, The Hague: Martinus Nijhoff, 1975.
92. SCHAEEDER, H., *Moskov, das Dritte Rom*, Hamburg, 1929.
93. SCHÖGEL, Karl, *Der grosse Exodus. Die russische Emigration und ihre Zentren, 1917 bis 1941*, Verlag C. H. Beck, München, 1994.
94. SKOUTERIS, Constantine, *Perspective ortodoxe*, traducere de Ioan Marin Croitoru, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2008.
95. SLEPCEVIČ, Gioko, *Istoria Srpske Pravoslavna rkve*, volumul III, Belgrad, 1991.
96. SLEZKINE, Hélène, *Kireievski et Optino Poustyne*, Lavardac, édition Saint-Jean le Roumain, 2001.
97. SPENGLER, Oswald, *The decline of the West*, Oxford University Press, 1991.
98. STĂNILOAE, Dumitru, *Studii de teologie dogmatic ortodox*, editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1991.
99. STĂNILOAE, Dumitru, *Viața și învățătura Sfântului Grigorie Palama*, ediția a II-a, editura Scripta, București, 1993.

100. STĂNILOAE, Dumitru, *Teologia Dogmatic Ortodox*, volumul I, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1996, 344 p.
101. STĂNILOAE, Dumitru, *Teologia Dogmatic Ortodox*, volumul II, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1996, 180 p.
102. STĂNILOAE, Dumitru, *Teologia Dogmatic Ortodox*, volumul III, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1996, 312 p.
103. STELLA, Alexander, *Church and State in Yugoslavia since 1945*, Cambridge University Press, 1979.
104. STOIANOVIČ, Alexandru, *Dogma și duhovnicie în teologia sfântului Iustin Popovici*, editura Mygdonia, Tesalonic, 2011.
105. TAMANIDES, Ioannis, *Istoria Bisericii Sârbe*, Tesalonic, 1998.
106. THUNBERG, Lars, *Antropologia teologică a Sfântului Maxim Marturisitorul. Microcosmos și mediator*, traducere de A. Popescu, editura Sofia, București, 2005.
107. TOROCZKAI, Ciprian-Iulian, *Teologia rusă din diaspora. Context istoric; principalele reprezentanți și originalitățile lor teologice*, editura Agnos, Sibiu, 2005.
108. TOROCZKAI, Ciprian-Iulian, *Tradiția patristică în modernitate. Ecleziologia prin prisma lui Georges V. Florovsky (1893-1979) în contextul mișcării neopatrstice contemporane*, editura Andreiană, Sibiu, 2012, 472 p.
109. VELIMIROVIČ, Nikolaj, *Srpski narod kao Teodul*, Evro, Beograd, 2003.
110. VELIMIROVICI, Nicolae, *Tâlcuirea Crezului credința poporului lui Dumnezeu*, editura Sophia, București, 2010.
111. WALICKI, Andrzej, *The Slavophile Controversy*, Clarendon Press, Oxford, 1975.
112. WALKER, Barbara, *Maximilian Voloshin and the Russian Literary Circle: Culture and Survival in Revolutionary Times*, Indiana University Press, Bloomington, 2004.
113. WARE, Kallistos, *The experience of God*, traducere de I. Ioniță și R. Barringer, Holy Cross Orthodox Press, Brookline, Massachusetts, 1994.
114. YANNARAS, Christos, *Person und Eros. Eine Gegenüberstellung der Ontologie der griechischen Kirchenväter und der Existenzphilosophie des Westens*, Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen, 1982.
115. YANNARAS, Christos, *The Freedom of Morality*, Crestwood, St. Vladimir's Seminary Press, New York, 1984.

116. YANNARAS, Christos, *Orthodoxy and the West*, translate Peter Chamberas and Norman Russel, Holy Cross Orthodox Press, 2006.
117. YANNARAS, Christos, *Ortodoxie i Occident*, text îngrijit de Iulian Nistea, editura Bizantină, București, 1995.
118. YANNARAS, Christos, *Abecedar al credin ei*, traducere de Constantin Coman, editura Bizantină, București, 2007.
119. YANNOULATOS, Anastasios, *Ortodoxia i problemele lumii contemporane*, traducere de Gabriel Mândrilă și Constantin Coman, editura Bizantină, București, 2003.
120. ZENKOVSKY, V., *Pravoslavie i kul'tura: sbornik religiozno-filosofskikh statei*, Russkaia kniga, Berlin, 1923.
121. ZERNOV, Nicolas, *Three Russian Prophets*, SCM Press, London, 1944.
122. ZERNOV, Nicolas, *The Russian Religious Renaissance of the Twentieth Century*, Harper&Row, New York, 1963.

III. Dicționare:

1. BAILLY, Anatole, *Dictionnaire grec-français*, Librairie Hachette, Paris, 1894, 2227 p.
2. BRIA, Ion, *Dic ionar de teologie ortodox*, ediția a II-a, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994.
3. GUȚU, G., *Dicționar latin-român*, editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983, 1324 p.
4. IONESCU, Răzvan și LEMENI, Adrian, *Dicționar de teologie ortodox și știință*, editura Curtea Veche, București, 2009.
5. JIVCOVICI, Mirco, *Dicționar sârb-român*, editura Teora, București, 1999, 320 p.
6. KAZHDAN, Alexander and CUTLER, Anthony, *The Oxford Dictionary of Byzantium*, vol. 1, Oxford University Press, Oxford, 1991.
7. LACOSTE, J.-Y, *Dictionnaire critique de théologie*, PUF, Paris, 1998.
8. LAMPE, G.W.H, *A Patristic Greek Lexion*, Oxford, 1961.
9. MCGUCKIN, Anthony John, *Dicționar de teologie patristică*, traducere de Dragoș Dâscă și Alin-Bogdan Mihăilescu, editura Doxologia, Iași, 2014.
10. MIRCEA, Ioan, *Dicționar al Noului Testament*, editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1995.

11. PĂCURARIU, Mircea, *Dicționarul Teologilor români*, editura Andreiana, Sibiu, 2014.
12. POUPARD, P., *Dictionnaire des religions*, PUF, Paris, 1984.
13. RUS, Remus, *Dicționar enciclopedic de Literatură creștină din primul mileniu*, editura Lidia, București, 2003.

IV. Studii și articole:

1. ALFEYEV, Hilarion, „Traditional and Liberal Values in the Debate between Christianity and Secularism”, în *Europaica Bulletin* 63, 2005.
2. ALFEYEV, Hilarion, „L'héritage patristique et la modernité”, în *Contacts* 53 (2001), nr. 194, p. 107-143.
3. AMPHILOCHIE, Hiéromoine, „Un homme evangelique”, în *Le Messager Orthodoxe*, 88, Paris, 1981, p. 3-10.
4. ANGHELESCU, Gh. și ICĂ I. Ioan jr., „Opera părintelui profesor Stăniloae. Bibliografie sistematică”, în volumul *Persoane și comuniune. Prinos de cinstitie părintelui profesor academician Dumitru Stăniloae la împlinirea vârstei de 90 de ani*, editura Arhiepiscopiei ortodoxe Sibiu, Sibiu, 1993 p. 20-68.
5. ARION, Leon, „Învățătura despre Fiul Omului în Sfintele Evanghelii”, în *Studii Teologice*, nr.7-8, 1966, p. 470-477.
6. BAKER, Matthew, „Neopatristic Synthesis and Ecumenism : Toward the Reintegration of Christian Tradition”, în *Eastern Orthodox Encounters of Identity and Otherness* (ed. by Andrii Krawchuk and Thomas Bremer), Palgrave Macmillan, 2014, p. 235-261.
7. BECIROVICI, Komnen, „Rencontre avec le Père Justin”, în *Le Messager Orthodoxe*, 88, Paris, 1981, p. 11-23.
8. BESSE, Jean, „Une figure patristique”, în *Le Messager Orthodoxe*, 88, Paris, 1981, p. 32-36.
9. BLANE, Andrew, „A Sketch of the Life of Georges Florovsky”, în *Georges Florovsky, Russian Intellectual and Orthodox Churchman*, SVSQ, Crestwood, New York, 1993.
10. BODOGAE, Teodor, „Un teolog grec decedat prematur: Panaiotis Nellas (1936-1986), în *Mitropolia Ardealului*, nr. 5 (1986), p. 133-152.
11. BRIA, Ion, „Iisus Hristos – Dumnezeu adevărat și om adevărat”, în *Ortodoxia*, nr. 2, 1973, p. 218.
12. BRIA, Ion, „Lucrarea Sfântului Duh în Biserică”, în *Ortodoxia*, nr. 3, 1978, p. 488-497.

13. BUCHENAU, Klaus „Svetosavlje und Pravoslavljje. Nationales und Universales in der serbischen Orthodoxie”, în Martin Schulze Wessel (ed.), *Nationalisierung der Religion und Sakralisierung der Nation im ostlichen Europa*, Franz Steiner, Stuttgart, 2006, p. 206-221.
14. CARO, le Bernard, „Théologie orthodoxe et catholique de l'Eglise selon le Père Justin Popovich”, în *Le Messager Orthodoxe*, 88, Paris, 1981, p. 28-31.
15. CARO, le Bernard, „Une lettre inedite du Père Justin: le 2 / 15 avril 1945”, în *Le Messager Orthodoxe*, 88, Paris, 1981, p. 57-58.
16. CIOBOTEA, Dan-Ilie, „O dogmatică pentru omul de azi”, în *Studii Teologice*, nr. 6 (1986).
17. CLÉMENT, Olivier, „Avenir et signification de la diaspora orthodoxe en Europe occidentale”, în *Contacts*, 103 (1978).
18. CLEMENT, Olivier, „La Père Dumitru Stăniloae et le genie de l'Orthodoxie roumaine”, în volumul *Persoana și comuniune. Prinoc de cinstire p rintelui profesor academician Dumitru St niloae la împlinirea vârstei de 90 de ani*, editura Arhiepiscopiei ortodoxe Sibiu, Sibiu, 1993, p. 82-94.
19. COMAN, I. G., „Sinoadele Ecumenice ca expresie a universalității Bisericii”, în *Studii Teologice*, nr. 1-2, 1967, p. 3-15.
20. COMAN, I. G., „Persoana Logosului Iisus Hristos în lumina primelor patru secole patristice”, în *Studii Teologice*, nr. 9-10,1972, p. 666-681.
21. CVETKOVIČ, Vladimir, „St. Justin the New on integral Knowledge”, în *Teologikon*, the Annual of the Center for Systematic Theology University of Veliko Turnovo, tom 1 (2012), p. 149-158.
22. DALMAIS, I.-H., „La fonction unificatrice du Verbe incarné dans les œuvres spirituelles de saint Maxime le Confesseur”, în *Sciences ecclésiastiques* 14, 1962.
23. DELEMBASE, A., „Aux origines de l'oecuménisme dans l'Eglise grecque”, în *La lumière du Thabor*, no. 11, Paris, 1986, p. 63-89.
24. DIONISIATUL, Teoclit, „P. Nellas și tradiția aghioritică”, în *Synaxi*, nr. 21/1/1987, p. 23-39.
25. DIONISIATUL, Teoclit, „Erezia neo-ortodocșilor. Neo-nicolaismul d-lui Christos Yannaras”, în *Orthodoxos Typos*, Atena, 1987.
26. DORÉ, J., „Christianisme et culture”, în *Revue theologique* 124 (2002), 363-388.
27. FALINA, Maria, „Svetosavlje. A Case Study in the Nationalization of Religion,” în *Schweizerische Zeitschrift für Religions- und Kulturgeschichte* 101 (2007).

28. FLOROVSKY, George, „Russian Intelligentsia and Religion” în *Georges Florovsky Papers, 1916-1979*, Princeton University Library, 1979.
29. FLOROVSKY, George, „The Quest of Religion in 19th Century Russian Literature. Three Masters: Gogol, Dostoievsky, Tolstoy”, în *The Collected Works of Georges Florovsky* Richard S. Haugh (ed.), 14 vol., Belmont, MA: Nordland Publishing Company, 1972-1989.
30. FLOROVSKY, George, „Westliche Einflüsse in der russischen Theologie”, în H. ALIVISATOS (ed.), *Procès-Verbaux du Premier Congrès de Théologie Orthodoxe*, Pyrsos, Atena, 1939, p. 212-231.
31. FLOROVSKY, George, „Patristics and Modern Theology”, în H. ALIVISATOS (ed.), *Procès-Verbaux du Premier Congrès de Théologie Orthodoxe*, Pyrsos, Atena, 1939, p. 238-242.
32. FLOROVSKY, George, „The predicament of the Christian Historian”, în *Collected Works*, Nordland Publishing Company, Belmont, 1979.
33. FLOROVSKY, George, „Historical Premonitions of Tiutchev”, în *The Slavonic Review*, 3 (1924), p. 337-349.
34. FLOROVSKY, George, „O patriotizme pravednom i grekhovdom”, (Despre patriotismul drept și despre cel păcătos), în colecția *PRM (Iz proshlogo russkoi mysli)*, Moscova, Agraf, 1998, p.132-165.
35. FLOROVSKY, George, „Metafizicheskie predposylki utopizma”, *PRM*, Moscova, Agraf, 1998.
36. FLOROVSKY, George, „Ecumenics and the Polity of Churches” în G. O. Mazur (ed.), *Twenty-Five Year Commemoration to the Life of Georges Florovsky (1893-1979)*, New York, Semenenko Foundation, 2005.
37. GAČEŠA, Dijana, „Fundamentalist Tendencies of Serbian Orthodox Christianity,” în *Western Balkans Security Observer* 7–8 (2007–2008), p. 70-85.
38. GAIDENKO, P. P., *Vladimir Solov'ev i filosofii Serebrianooveka*, Moscova: Progress-Traditsiia, 2001.
39. GALERIU, Constantin, „Cunoașterea lui Hristos în Duhul Sfânt”, în *Studii Teologice*, nr. 9-10, 1983, p. 673.
40. GALERIU, Constantin, „Ortodoxia și mișcarea ecumenică - aspecte teologice actuale”, în *Studii Teologice* XXX (1978), nr. 9-10, pp. 611-635.
41. HAMBURG, G. M. and RANDALL A. POOLE, *The Humanist Tradition in Russian Philosophy*, Cambridge University Press, 1-10.

42. HILL, Elizabeth, „Justin Popović” (1894-1979), în *Sobornost* 2, 1980, p. 73-79.
43. ICĂ, I. Ioan jr., „De ce 'Persoană și Comuniune' ? Cuvânt prevenitor la un 'Festschrift' întârziat”, în volumul *Persoană și comuniune*, p. XXIII-XXXI.
44. ICĂ, I. Ioan jr., „Îndumnezeirea omului, P. Nellas și conflictul antropologilor”, în P. NELLAS, *Omul - animal îndumnezeit*, traducere de diac. Ioan I. Ică jr., editura Deisis, Sibiu, 1994, p. V-XLI.
45. ICĂ, I. Ioan jr., „Părintele Alexander, mistagogia și teoria mării unificări în teologia ortodoxă”, în Alexander GOLITZIN, *Mistagogia, experiența lui Dumnezeu în Ortodoxie. Studii de teologie mistic*, traducere de diac. Ioan I. Ică jr., editura Deisis, Sibiu, 1998.
46. ICĂ, I. Ioan jr., „Biserică, societate, gândire în Răsărit, în Occident și în Europa de azi”, în Ioan I. Ică jr-Germano Marani (ed.), *Gândirea socială a Bisericii. Fundamente – documente – analiză – perspective*, editura Deisis, Sibiu, 2002.
47. ICĂ, I. Ioan jr., „Împărtășirea continuă pro și contra - o dispută perenă și lecțiile ei”, în volumul *Împărtășirea continuă cu Sfintele Taine. Dosarul unei controversă - mistică și tradițiile Tradiției*, editura Deisis, Sibiu, 2006, p. 28-73.
48. ICĂ, I. Ioan jr., „Profil teologic athonit contemporan: monahul Teoclit Dionisiatul sau 'prologul' în Grecia al 'dialogurilor' la Athos”, în Teoclit DIONISIATUL, *Dialoguri la Athos*, vol. 1: *Monahismul aghioritic*, traducere de Ioan I. Ică jr., editura Deisis, Alba-Iulia, 1994.
49. ICĂ, I. Ioan jr., „Sfânta Treime ca și comuniune și viață a Bisericii”, în *Mitropolia Ardealului*, an. XXXV, 1990, nr. 5, p. 3 - 10.
50. ICĂ, I. Ioan jr., „Neoortodocși și Ortodoxie în Grecia de azi”, în *Mitropolia Ardealului*, nr. 3 (1998), p. 109-124.
51. ICĂ, I. Ioan jr., „Părintele P. A. Florenski (1882-1937): savant, filozof, teolog, preot și martir”, în *Revista teologică* I (73) (1991), nr. 5, p. 3-13 și nr. 6, p. 33-44.
52. ICĂ, I. Ioan jr., „Teologia ortodoxă modernă și contemporană - momente, figuri, parcurs, interpretare”, în volumul *Teologia ortodoxă în secolul al XX-lea și la începutul secolului al XXI-lea*, editura Basilica a Patriarhiei Române, București, 2011.
53. IOJA, Cristinel, „Omul - între cunoașterea teonomă și cunoașterea autonomă”, în *Teologia*, nr. 3 / 2000, p. 84-97.
54. IOJA, Cristinel, „Îndumnezeirea – chemare și sens al vieții omului”, în *Teologia*, nr. 1 / 2001, p. 116-127.

55. IOJA, Cristinel, „Restaurarea creației în și prin Iisus Hristos”, în *Teologia*, nr. 1 / 2002, p. 54-68.
56. IOJA, Cristinel, „Prezența Sfintei Treimi în Biserică și în lume”, în *Altarul Banatului*, nr. 1-3 / 2008, p. 40-54.
57. IOJA, Cristinel, „Sensul istoric-eschatologic al culturii și contrafacerile acestuia în cadrul culturii secularizate”, în *Miropolia Olteniei*, nr. 9-12 (2009), p. 49-69.
58. IOJA, Cristinel, „Father Justin Popovich: The Biblical and Patristical Hermeneutics of the Dogmas of the Twentieth Century”, în *Godišnjak, Journal of the Orthodox Theological Faculty* (University of East Sarajevo), Special issue, commemorating 20 years from the founding of Theological Faculty „St. Basil of Ostrog” in Foča, May 2014, p. 77-88.
59. JEVTITCH, Athanasy, *Preface* la: Père Justin Popovitch, „*Philosophie orthodoxe de la Vérité. Dogmatique de l'Eglise Orthodoxe*”, tome premier, L'Age d'Homme, 1992, p. 11-18.
60. JIVI, Aurel, „Iisus Hristos – Viața lumii”, în *Studii Teologice*, nr.1-2, 1983, p. 114.
61. JOVANOVIČ, Vjekoslav, „Several Remarks on the Ethnophyletism in the Balkan Churches”, în *Godišnjak, Journal of the Orthodox Theological Faculty* (University of East Sarajevo), Special issue, commemorating 20 years from the founding of Theological Faculty „St. Basil of Ostrog” in Foča, May 2014, p. 137-143.
62. KARMIRIS, Jean, „Ascète, Théologien, Patrologue”, în *Le Messager Orthodoxe*, 88, Paris, 1981, p. 24-27.
63. KHODR, George, „*Das Christentum in einer pluralistischen Welt – das Werk des Heiligen Geistes*”, în Ulrich Dehn (ed.), *Handbuch Dialog der Religionen*, Verlag Otto Lembeck, Frankfurt am Mein, 2008.
64. KOLSTØ, Pål, „Power as Burden: The Slavophile Concept of the State and Lev Tolstoy”, în *Russian Review* 2005, vol 64, p. 559-574.
65. KONSTANTINIDES, Chrysostom, „Orthodoxy and the West: A Response”, în *The Greek Orthodox Theological Review* 17 (1972), p. 143–166.
66. KÜNG, Hans, „*Weltfrieden – Weltreligionen – Weltethos*”, în Ulrich Dehn (ed.), *Handbuch Dialog der Religionen*, Verlag Otto Lembeck, Frankfurt am Mein, 2008.
67. LARENTZAKIS, Grigorios, „Orthodoxe Perspektiven zum Oikos Europa zwischen Oikonomia und Oikumene”, în Dietmar Winkler, Wilfred Nausner (ed.), *Oikos Europa zwischen Oikonomia und Oikumene*, Tyrolia Verlag, Innsbruck, 2004.

68. LELLIO, Di Anna, „The Missing Democratic Revolution and Serbia’s Anti-European Choice:1989–2008,” în *International Journal of Politics, Culture, and Society* 22 (2009), p. 375-390.
69. LÉTHEL, F.-M., *Théologie de l’agonie du Christ. La liberté humaine du Fils de Dieu et son importance sotériologique mises en lumière par saint Maxime le Confesseur*, în *Théologie historique* 52, Paris, 1979.
70. LILIENFELD, von Fairy, „Tausend Jahre Kirche in Russland. Geschichte der russischen Orthodoxy”, în *Tausend Jahre Kirche in Russland*, Tutzing, 1987.
71. LIS, Julia Anna, „Anti-Western Theology in Greece and Serbia Today”, în *Eastern Orthodox Encounters of Identity and Otherness* (ed. by Andrii Krawchuk and Thomas Bremer, Palgrave Macmillan, 2014, p. 159-168.
72. LIS, Julia Anna, „Antiwestliche Diskurse in der serbischen und griechischen Theologie. Zur Konstruktion des 'Westens' in den Schriften von Nikolaj Velimirović, Justin Popović, Christos Yannaras und John S. Romanides”, în *Erfurter Studien zur Kulturgeschichte des Orthodoxen Christentums*, 2014.
73. LOSSKY, Nikolai, *History of russian Philosophy*, George Allen and Unwin Ltd, London, 1952.
74. LOSSKY, Vladimir, „Purcederea Sfântului Duh în învățătura ortodoxă despre Sfânta Treime”, traducere de Ion Georgescu, în *Mitropolia Moldovei i Sucevei*, nr.7-8, 1974, p. 527.
75. LOUTH, Andrew, „The Orthodox Dogmatic Theology of Dumitru Stăniloae”, în *Modern Theology*, nr. 2 (1997).
76. LUBARDIČ, Bogdan, *Pavel Florensky and the Patrological Works of Justin Popovi : The History of a Reception - a Contribution to Understanding the Beginnings of ‘Neo-patristic Synthesis’ in Serbian Theology*, tom 9, Beograd, 2010.
77. MAKRIDES, N. Vassilios, „The Brotherhoods of Theologians in Contemporary Greece”, în *The Greek Orthodox Theological Review*, nr. 2 (1988). p. 170-183.
78. MAKRIDES, N. Vassilios, „Aspects of Greek Orthodox Fundamentalist”, în *Orthodoxes Forum*, nr. 5 (1991), p. 49-72.
79. MAKRIDES, N. Vasilios and UFFELMANN, Dirk, „Studying Eastern Orthodox Anti-Westernism: The Need for a Comparative Research Agenda.”, în Jonathan Sutton and Wil van den Bercken (eds.), *Orthodox Christianity and Contemporary Europe*, Leuven: Peeters, , 2003, p. 87–120.

80. MAKRIDES, N. Vasilios, „Orthodoxe Kulturen, der Westen und Europa: Die eigentlichen Schwierigkeiten einer Beziehung am Beispiel der serbischen Orthodoxie”, în *Serbien in Europa. Leitbilder der Moderne in der Diskussion (Forschungen zu Südosteuropa. Sprache—Kultur—Literatur, Band 3)*, Gabrielle Schubert (ed.), Harrassowitz, Wiesbaden, 2008, p. 117–137.
81. MAKRIDES, N. Vassilios, „The Barbarian West”: A Form of Orthodox Christian Anti-Western Critique”, în *Eastern Orthodox Encounters of Identity and Otherness* (ed. by Andrii Krawchuk and Thomas Bremer), Palgrave Macmillan, 2014, p. 141-158.
82. MARINCOVIĆ, Radmila, „Sveti Sava”, în volumul *100 najznamenitijih Srba*, Belgrad, 1993.
83. MASTROGHIANNOPOULOS, Ioannis, „Teologia și sfinții”, în *Mitropolia Olteniei*, nr. 9-12, 1970, p. 963.
84. MEYENDORFF, John, „In memoriam: „Archimandrite Justin Popovich”, în *St. Vladimir's Theological Quarterly* 23 (1979), p. 118-119.
85. MICHELSON, Patrick, „Slavophile religious Thought and the Dilemma of russian Modernity”, în *Modern Intellectual History*, 7, 2 (2010), Cambridge University Press, 2010 pp. 239–267.
86. MIHOC, Vasile, „Lucrarea Duhului Sfânt în Biserică”, în *Mitropolia Ardealului*, nr. 4-6, 1982, p. 316
87. MORARU, Eugen, „Adam cel vechi și Adam cel nou-Iisus Hristos în epistolele pauline”, în *Mitropolia Ardealului*, nr.3-4, 1984, p. 175.
88. NELLAS, P., „Omul și Dumnezeu-om - o carte pătrunzătoare pe o temă nevralgică”, în *Ortodoxia - divino-umanism în acțiune*, traducere de pr. prof. Ioan Ică sr., editura Deisis, Sibiu, 2003.
89. PAPADOPOULUS, Stelyanos, „Părintele Dumitru Stăniloae - cel mai mare teolog ortodox al întregii creștinătăți în veacul al XX-lea”, în *Anuarul Facult ții de Teologie Ortodox a Universit ții din București*, București, 2004, p. 84-97.
90. PAPADOPOULUS, Stelyanos, „Teologie și limbaj. Teologia empirică-limbaj convențional”, în *Revista Teologic* , anul IX (1999), nr. 1, p. 3-35.
91. PAROS, Athanasie, „Vrai récit sur les troubles de la Sainte Montagne”, în *La Lumière du Thabor* 20, 1988, p. 55-78.
92. PĂCURARIU, Mircea „Preotul profesor și academician Dumitre Stăniloae. Câteva coordonate biografice”, în volumul *Persoan i comuniune. Prinos de cinstire p rintelui profesor academician Dumitru St niloae la împlinirea vârstei de 90 de ani*, editura Arhiepiscopiei

ortodoxe Sibiu, Sibiu, 1993, p. 1-15.

93. PESTROIU, David, „Ecumenismul – între susținere și contestare”, în *Anuarul Facultății de Teologie Ortodoxă „Patriarhul Justinian”*, Universitatea București, anul VII, 2006-2007, editura Universității din București, 2007, p. 419-447.
94. PLĂMĂDEALĂ, Antonie, „Generația Stăniloae”, în volumul *Persoane și comuniune. Prinos de cinstitie p rintelui profesor academician Dumitru St niloae la împlinirea vârstei de 90 de ani*, editura Arhiepiscopiei ortodoxe Sibiu, Sibiu, 1993, p. XI-XXII.
95. POCAI, Susanne, „Das deutsche und das russische Sonderbewusstsein: F. Nietzsches und F. Dostoevskijs Einfluss auf die Geschichts-philosophie von O. Spengler und N. Berdjajev”, în *Osteuropa* 52 (12), 1597-1607.
96. PROTIČ, M., „Greatness in death”, în *Serbian Orthodox Church, its past and present*, volumul I, nr. 1, Belgrad, 1965.
97. RADOVICI, Amfilohie, „Un homme évangélique”, în *Le Messager Orthodoxe*, 88, Paris, 1981, p. 3-10.
98. RANSON, Patric, *Introduction à la Père Justin Popovitch, L'Homme et le Dieu-Homme*, L'Age d'Homme, Lausanne, 1989.
99. RANSON, Patric, „Le Père Justin Popovitch ou l'expérience vivante de la Tradition”, „*Introduction*” la: Père Justin Popovitch, „L'homme et le Dieu-Homme”, L'Age d'Homme, Lausanne, 1989, 4-30.
100. REZUȘ, Petru, „Sensul și importanța ecumenismului practic” în *Studii Teologice* XXVI (1974), nr. 9-10, p. 649-659.
101. ROMANIDES, Ioannis, „Original Sinn according to St. Paul”, în *St. Vladimir's Seminary Quarterly*, vol. IV, Nos. 1 and 2, 1955-1956.
102. SAVA, George, „Moartea și Învierea lui Hristos, temeuri ale drepte credințe”, în *Orthodoxia*, nr. 2, 1988, p. 103-115.
103. SAVIN, I. G., „Iconomia și roadele Învierii Domnului”, în *Studii Teologice*, nr.5-6, 1962, p. 267-285.
104. SÂRBU, Corneliu, „Întruparea ca revelație. Prezența divină prin Întrupare. Realismul Întrupării”, în *Orthodoxia*, nr. 4, 1970, p. 517-531.
105. SELBACH, Christopher, „The Orthodox Church in Post-Communist Russia and her Perception of the West: A Search for a Self in the Face of an Other.” în *Zeitschrift für*

Religionswissenschaft 10, 2002, p. 131–173.

106. SLESINSKI, R., „Fr. Pavel Florensky: a Profile”, în *St. Vladimir's Theological Quarterly*, 26, 1 (1982).
107. SLESINSKI, R., „The Relevance of the Russian Religious Philosophy to the World today”, în *St. Vladimir's Theological Quarterly*, 40/3 (1996).
108. STĂNILOAE, Dumitru, „Legătura interioară dintre moartea și Învierea Domnului”, în *Studii Teologice*, nr. 5-6, 1956, p. 275-293.
109. STĂNILOAE, Dumitru, „Coborârea la iad a lui Iisus Hristos”, în *Studii Teologice*, nr. 3-4, 1972, p. 230-245.
110. STĂNILOAE, Dumitru, „Chipul lui Hristos în Biserica răsăriteană: Iisus Hristos, darul și cuvântul suprem al Lui Dumnezeu”, în *Ortodoxia*, an. XXV, 1973, nr. 1, p. 5-17.
111. STĂNILOAE, Dumitru, „Chipul lui Dumnezeu și responsabilitatea lui în lume”, în *Ortodoxia*, an. XXV, 1973, nr. 3, p. 347 - 362.
112. STĂNILOAE, Dumitru, „Natură și har în teologia bizantină”, în *Ortodoxia*, an. XXVI, 1974, nr. 3, p. 392 -439.
113. STĂNILOAE, Dumitru, „Drumul cu Hristos Mântuitorul prin Tainele și sărbătorile Bisericii Ortodoxe”, în *Ortodoxia*, nr. 2, 1976, p. 402-421.
114. STĂNILOAE, Dumitru, „Lucrarea Sfântului Duh în Tainele Bisericii”, în *Ortodoxia*, nr.3-4, 1979, p. 562-580.
115. STĂNILOAE, Dumitru, „Purcederea Sfântului Duh de la Tatăl și relația cu Fiul ca temei al în dumnezeirii și înfierii noastre”, în *Ortodoxia*, nr.3-4, 1979, p. 58-72
116. STĂNILOAE, Dumitru, „Fiul lui Dumnezeu. Fiul Omului”, în *Mitropolia Moldovei*, nr. 9-12, 1980, p. 733-752.
117. STĂNILOAE, Dumitru, „Sfințenia în Ortodoxie”, în *Ortodoxia*, an. XXXII, 1980, nr. 1, p. 33 - 43.
118. STĂNILOAE, Dumitru, „Desăvârșirea noastră în Hristos după învățătura Bisericii Ortodoxe”, în *Mitropolia Olteniei*, an. XXXII, 1980, nr. 1-2, p. 76-111, nr. 3-6, p. 402-426 și an. XXXIII, 1981, nr. 1-3, p. 95 -104.
119. STĂNILOAE, Dumitru, „Modurile prezenței lui Hristos în cultul Bisericii”, în *Mitropolia Banatului*, an. XXXII, 1982, nr. 7-9, p. 429-456.
120. STĂNILOAE, Dumitru, „Fiul lui Cuvântul lui Dumnezeu prin Care toate s-au făcut și se refac”,

- în *Ortodoxia*, nr. 2, 1983, p. 168-184.
121. STĂNILOAE, Dumitru, „Fiul și Cuvântul Lui Dumnezeu cel întrupat și înviat ca om, unificatorul creației în El pentru veci”, în *Mitropolia Olteniei*, an. XXXIX, 1987, nr. 4, p. 7-23.
122. STEREA, Tache, „Temeiurile dogmatice ale unității creștine”, în *Studii Teologice XXX* (1978), nr. 1-2, pp. 113-126.
123. STRUVE, Nikita, „À nos lecteurs”, în *Le Messenger Orthodoxe*, 88, Paris, 1981.
124. TĂMAȘ, Ovidiu, „Problema raportului dintre Biserica locală și Biserica universală”, în *Studii Teologice*, nr. 5-6, 1991, p. 91-112.
125. TERESTCHENKO, Joseph, „Le Père Justin Popovitch, la bouche de l'Orthodoxie”, în *La Lumière du Thabor* nr. 2/1984, p. 13-30.
126. TKACHUK, John, „Love from Knowledge: an introduction to Father Pavel Florensky”, în *St. Vladimir's Theological Quarterly*, 44, 3-4 (2000), p. 329-342.
127. TOPALOVİČ, Vladislav, „Justin Popovič als Exeget”, în *Teologia* 62 (2015), nr. 1, p. 100-107.
128. TRUBEȚKOI, N. Serghei, „O Prirode chelovecheskogo poznaniia”, în *Sochineniia*, Moscova: Mysl', 1994.
129. TULCAN, Ioan, „Misiunea Bisericii într-o lume secularizată privită în lumina tainei Sfintei Treimi, a Întrupării și a iconomiei mântuirii”, în *Altarul Banatului*, anul V (XLIV), 1994, nr. 10-12, p.161-170.
130. TULCAN, Ioan, „Credința apostolică – premisa unității Bisericii”, în *Teologia*, anul X, 2006, nr. 3, p. 242-267.
131. TULCAN, Ioan, „Sobornicitatea Bisericii și manifestarea acesteia în viața și sinodalitatea ei”, în *Teologia*, X, 2006, nr. 4, p. 213 – 227.
132. TULCAN, Ioan, Sinteza dintre dogmă, Liturghie și spiritualitate, ca mod de teologhisire în teologia ortodoxă, în volumul *Metode de cercetare în Teologia Dogmatică* . Al II-lea Colocviu Național de Teologie Dogmatică, Editura Sigma, București, 2008, p. 200-214.
133. Vasiliu, L. C., „Decesul teologului sârb prof. Iustin Popovici”, în *Ortodoxia*, an XXXI, nr. 3-4 (1979).
134. VASSILIADIS, Petros, „Greek Theology in the Making. Trends and Facts in the 80s. Vision for the 90s”, în *Saint Vladimir's Theological Quarterly*, p. 46-63.
135. VIEZUIANU, pr. Ion, „Moartea și Învierea Mântuitorului Iisus Hristos în lumina epistolelor

- pauline”, în *Studii Teologice*, nr. 9-10, 1977, p. 660.
136. WENDEBOURG, Dorothea, „Pseudo-morphosis: A Theological Judgement as an Axiom in the History of Church and Theology,” în *The Greek Orthodox Theological Review* 42, 1997, 321–342.
137. WILIAMS, George, „The Neo-Patristic Synthesis of Georges Florovsky”, în A. BLANE, *Georges Florovsky: Russian Intellectual, Orthodox Churchman*, în SVSQ, Crestwood, New York, 1993.
138. WILIAMS, George, „Florowski (Florovsky), Georg”, în Franklin H. Littell, Hans Walz (ed.), *Weltkirchen Lexikon. Handbuch der Ökumene*, Kreuz-Verlag, Stuttgart, 1960.
139. ZISSIS, Theodoros, „Orthodoxe Theologie in Griechenland heute”, în *Théologie dans l'Eglise et dans le monde*, Chambésy-Géneve, 1984, p. 179-196.